

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

دریم ټولگی

پوه لري
که منع

چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

Ketabton.com

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

درېیم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

الف

د کتاب د تالیف ، څېړني او تدقيق کمېټي

ليکلوالان:

۱. د سر مؤلف مرستيال امين الله نوزند د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو ديارتمت علمي څوړی.
۲. مؤلف عبدالظاهر گلستاني د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تالیف ریاست رئیس.

تایید او مطالعه:

ملي شورا

- د ولسي او مشرانو جرگو د ديني چارو، پوهني او لوړو زده کړو د کميسيونونو څوړی.

د څېړني او تدقيق کمېټي:

کابل پوهنتون:

- پوهندوی محمد رفیق رفیق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو د پوهنځي د پښتو ديارتمت استاد.

علمو اکاډمي:

- سر څېړونکی عبدالواحد واجد د افغانستان د علومو د اکاډمۍ د ژبو او ادبیاتو د مرکز رئیس.

د پوهني وزارت

- ډاکټر احسان الله نانډی د پوهني وزارت د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي څوړی.
- الحاج عبدالاحد غزنیوال د پوهني وزارت د علمي شورا کارکوونکی.
- د سر مؤلف مرستيال سید محمود کارگر د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو ديارتمت علمي او مسلکي څوړی.
- د مؤلف مرستياله فروزان خاموش د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو ديارتمت علمي او مسلکي څوړی.

د کتاب ایډیټ کورنۍ:

- د مؤلف مرستيال محمد عزیز تحریک د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو ديارتمت آمر.
- د مؤلف مرستيال محمد سهراب دیدار د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي څوړی.
- د مؤلف مرستيال فیض الله فانیز د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د رسرچ ديارتمت علمي څوړی.

انځورکوونکي:

نفسه پور پلوی، او حفیظ الله منیر.

د محنتیانو، دیني، فرهنگي او سیاسي برخو د څېړني او کره کتبي کمېټي:

- ډاکټر عطاء الله واحیدار د پوهني وزارت سر سلاکار او د نشراتو رئیس.
- دوکتور محمد یوسف تیزای د پوهني وزارت سلاکار.

د څېړني او تدقيق د څارني کمیټه:

- دوکتور اسدالله محقق د تعليمي نصاب د پراختيا، د ښوونکو د روزني او د ساینس مرکز معین
- دوکتور شېر علي ظریفی د تعليمي نصاب د پراختيا د پروژي مسؤول
- د سر مؤلف مرستيال عبدالظاهر گلستاني د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس
- کمپوز او هنرپالين: نصرالدین (ناصر) او حمید الله (غفاري)

ب

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د ثورې هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي پامپریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل خلیږي لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به لکه زره وي جاویدان
نوم د حق مودی رهبر وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهني دوزیر پيغام گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توک دی، چې د علمي پرمختگ او ټولني د اړتياو له مخې رامنځته کېږي. څرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رضنده انکشاف ومومي، البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي گټورې موضوعگانې پکې زياتې شوې دي. د زده کړې په بهير کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه گرځيدلي ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوږو او زامنو په باکفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران استادان او ښوونکي د تعليمي نصاب په رضنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤوليت لري.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، د وطن دوستۍ د پاکې حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولني د څرگندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رضنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لايښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې ښې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو موسسو، او نورو ملگرو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې ښې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردگ

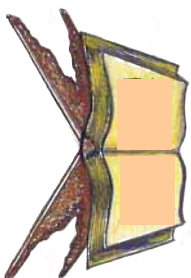
د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

د کتاب لړلیک

مخزنه	سرلیکونه	مخزنه	سرلیکونه
۴۲	نثر	۱	قرآن کریم
۴۴	مکړجنه گڼره او ناپوه چرگ	۳	د حضرت محمد (ص) کوچنډوالی
۴۶	ماینونه	۵	حضرت ابوبکر صدیق (رض)
۴۸	ترافیکي لارښوونې	۷	د ښوونکي مقام
۵۰	رښتیا ویل	۹	ښه زده کوونکي
۵۲	روغتیا	۱۱	توکه او کښی
۵۴	د چاپیریال د پاکوالي ساتنه	۱۳	راځئ چې کتاب ولولو
۵۶	زموږ چاپیریال	۱۵	قلم وايي
۵۸	د سگرت څکولو زیانونه	۱۷	د پوهولو او زېږولو لارې چارې
۶۰	چرچرک او مېړی	۱۹	د ناروغۍ رڼه
۶۲	د غاښونو ساتنه	۲۰	ضروري رڼه
۶۴	د ملاریا ناروغی	۲۱	د ماشومانو لوبې
۶۶	هیوادني مینه	۲۳	برپالی
۶۸	د غزني ښار	۲۶	د مور او پلار حقونه
۷۰	دوه اخترونه	۲۸	د مور وړځ
۷۲	د تگ راتگ وسیلې	۳۰	د لیک او لوست ارزښت
۷۴	جرگه	۳۲	نظم
۷۶	وزلویه (بز کښي)	۳۴	خانخاني
۷۸	د اورې موسم	۳۶	هوښیاره ښځې
۸۰	باغوان	۳۸	د کور په کارونو کې مرسته
۸۲	د ونو کټي	۴۰	خواخوږي

مخونه	سرليکونه	مخونه	سرليکونه
۱۲۶	روغه جوړه	۸۴	د وخت ارزښت
۱۲۸	د زرد آلو زړی	۸۶	پاران
۱۳۰	زيار او هوسايي	۸۸	بزرگ
۱۳۲	ليک نښي	۹۰	ترکان
۱۳۴	ساده کلمي	۹۲	تيلغون
۱۳۶	مرکبي کلمي	۹۴	د الوتنکو وزرونه
۱۳۸	وروستاري	۹۶	طبيعي شتمني
۱۴۰	مختاري	۹۸	کار او طبيعت
۱۴۲	عبارت او جمله	۱۰۰	ورمونه
۱۴۴	جمله	۱۰۲	متلونه
		۱۰۴	د مڼي موسم
		۱۰۶	د ژمي موسم
		۱۰۸	د اورگتې او زيانونه
		۱۱۰	الوتنکي مرفان
		۱۱۲	رښتيني هلک
		۱۱۴	د کورني جرگانو ساتنه
		۱۱۶	پر حيواناتو زړه سوی
		۱۱۸	مرفان او دخالو جوړونه
		۱۲۰	ښه کره وړه
		۱۲۲	د شاتو مچۍ
		۱۲۴	ورښم څرنگه لاس ته راځي

قرآن کریم

موضوعه: د متن لوستل، لیکل، د قرآن کریم په لارښوونو باندې عمل کول او د نورو کلمو په معنا پوهیدل دي.

پوښتني:

۱. قرآن کریم پر کوم پیغمبر نازل شوی دی؟
۲. آیا وړیلې شې چې قرآن کریم خو آیتونه، خو منزلونه او خو سوري لري؟
۳. د قرآن کریم د تلاوت نه مخکې باید کوم ټکي په پام کې ونیول شي؟

قرآن کریم د خدای (ج) کتاب دی او د مسلمانانو د لارښوونې

لپاره پر حضرت محمد (ص) نازل شوی دی.

د قرآن کریم تلاوت او لوستل ځانگړی ثواب لري.

څوک چې قرآن کریم تلاوت کوي او پایې په لاس کې نیسي باید په

اوداسه وي. ښه زده کونکي همپشه د قرآن کریم تلاوت کوي، پر

لارښوونو یې عمل کوي او دهمغه ادب ساتي.

لغتونه او معناگانې:

نازل : رابېرل شوی
ځانګړی : خاص
تلاوت : لوستل
دراوی : احترام

د زده کوو نکو فعالیتونه:

زده کوونکي دي په وار سره دقرآن کریم لوست په لوړ آواز ولولي.
د لاندې کلمو سمه معنا د درکړل شوي چوکاټ له کلمو څخه وټاکئ
او بیا یې د کلمو تر څنګه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱. تلاوت _____ تل، خاص،
دقرآن کریم لوستل
۲. ځانګړي _____
۳. همیشه _____

د لاندې کلمو مفرد شکل په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

مفرد	جمع
آیت	آیتونه
	مسلمانان
	سوري
	ادبونه

کورنۍ دنده:

- لاندې جملو کې تش ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ!
- (قرآن کریم، حضرت محمد (ص)، خدای (ج))
- قرآنکریم د _____ کتاب دی او د مسلمانانو د لارښوونې لپاره
- پر _____ نازل شوی دی.
- د _____ تلاوت او لوستل ځانګړي ادبونه لري.

د حضرت محمد(ص) کو چنیوالی

دوہم لوست

موضوع: د متن لوستل، لیکل، د نورو کلمو په معناو پوهېدل، د حضرت محمد(ص) د لور شخصیت پېژندل او د هغه په کړو وړو عمل کول دي.

پو پښتني:

۱. تاسي د حضرت محمد (ص) په هکله څه وييلې شي، خپل معلومات نورو ته وړاندي کړئ!
۲. په پورتني عکس کې کوم زیارت وینئ؟

زمونږ پېغمبر حضرت محمد(ص) له کوچنیوالي څخه د ښو او ښکونو اخلاقو څښتن و. حضرت محمد (ص) به د خپلو همزلو له کورنیو سره په ډیر درناوي چلند کاوه. له دې کبله دده نیکه (عبدالطلب) ورته تل دځوی خطاب کاوه او په هغه باندې ډیر گران و. همدا رنگه د ده تره (ابو طالب) هم په ده باندې ډیر پام کاوه او د خپلو اولادونو په شان ورته گران و. حضرت محمد(ص) هم د مشرانو درناوی او عزت کاوه او له هغوی سره یې د کور او کورنۍ بهر په کارونو کې مرسته کوله، ځکه هغوی ته د زړه له کومې گران و. که څه هم دی یتیم و خو دخپل نیکه او تره په شفقت او مهربانۍ کې یې د پلازمینه تر لاسه کړې وه.

لغونو ته او معنا ڪاڻي:

پيغامبر : پيغام ورتائڪي
بي وزله : غريب
جامع : پور نوم دي

د زده ڪو و نڪو فعاليتون:

له يو بل سره متن ولولئ.

له تورو ختخه ڪلمي جوڙي او د چوڪايت په خالي خاينونو ڪي بي په خپلو ڪتابچو ڪي وليڪئ.

ڪوچينوالي	=	ي + ل + و
	=	و + ن + ي + و + ل + و =
	=	م + ز + و + ل + و =
	=	ع + م + ل + و =
	=	ل + و + ڪ =
	=	پ + و + ڪ =

ڪورخي دنده:

- زده ڪورنڪي د ي په خپله خوښه د لوست دري ڪرئبي په خپلو ڪتابچو ڪي وليڪي.

حضرت ابوبکر صدیق (رض)

مورخه: د متن لوستل، لیکل، د حضرت ابوبکر صدیق (رض) د لوړ شخصیت پیژندل او د هغه په کور ورو عمل کول او دنورو کلمو په معنا وپوهیدل دي.

پوښتني:

۱. آیا د حضرت ابوبکر صدیق (رض) په هکله څه وپلې شی؟
۲. د حضرت ابوبکر صدیق (رض) اصلي نوم څه دی؟
۳. حضرت ابوبکر صدیق (رض) د حضرت محمد(ص) څویم یار دی؟

(عثمان) او په ابو قحافه سره یې شهرت درلود.

د حضرت محمد(ص) له خوا ورته د صدیق لقب ورکړل شوی و. ابوبکر صدیق(رض) دینداره او د بنو کور ورو خواوند و. تل به یې له خلكو سره په ورین تندي خبرې کولې. په خپلو دندو کې وفا دار او رښتینی و. ده خپل مال او شتمني د خدای (ج) په لاره کې ورکوله. او له یې وزلو سره یې د خپل توان په اندازې مرسته کوله. حضرت ابوبکر صدیق(رض) له کوچنیوالي څخه د حضرت محمد(ص) سره مینه درلوده، ناسته او ولاړه به یې ورسره کوله. کله چې حضرت محمد(ص) په پیغمبرۍ مبعوث شو، نو حضرت ابوبکر

صديق(رض) لومړی سړی و، چې په حضرت محمد (ص) يې ايمان راوړ او د اسلام په مبارک دين مشرف شو. کله چې حضرت محمد(ص) له مکي معظمي نه مديني منوري ته هجرت کاوه دی يې د لاري ملاگری و او همدا راز په ټولو غزاگانو کې ور سره و. کوم وخت چې حضرت محمد(ص) له دې نړۍ څخه رحلت وکړ، نو حضرت ابوبکر صديق (رض) د مسلمانانو خليفه وټاکل شو. دوه کاله او شپږ مياشتي يې خلافت وکړ او د ۶۳ کالو په عمر يې له دې دنيا څخه رحلت وکړ.

د زده کوو نکو فعاليتونه:

• پير د بل په مرسته د لوست جملې په کرار سره ولولئ. د حضرت ابوبکر صديق(رض) د کروړو په هکله له يو بل سره خبرې وکړئ.

• د لاندي کلمو سمه معنا له چوکاټ څخه پيدا او د کلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

صديق	ورين	هجرت	رښتيني، عزتمند، پراح، پيلتون، غريب، لېوډېدنه
مشرف	بيوزله	مبعوث	

1. د حضرت ابوبکر صديق (رض) د پلار نوم څه و او په څه باندې مشهور و؟
2. د حضرت محمد (ص) لومړی پلار څوک و؟

کورنۍ دنده:

زده کورنکي دې د لاندي جملو تش ځايونه په سمو کلمو سره ډک او په خپلو کتابچو کې دې وليکي.

1. حضرت ابوبکر صديق (رض) د حضرت محمد (ص) لومړی _____ و.
2. ابوبکر صديق (رض) دینداره او د _____ خاوند و.

د ښوونکي مقام

موخه: د ښوونکي په درناوي او دهغه د دندې په ارزښت پوهېدل او د دې متن سم لوستل، لیکل او د نورو کلمو په معنا پوهېدل دي.

پوښتني

۱. تاسې لیک او لوست له چا نه زده کوئ؟
۲. ښوونکي پر مورږ باندې ولې د مور او پلار په شان حق لري؟
۳. تاسې د خپل ښوونکي ورځ څه ډول لمانځئ؟

لري. باید درناوی یې وکړو او په لارښوونو یې عمل وکړو. د ښوونکي د مقام د درناوي په خاطر په ځینو هېوادونو کې یوه ورځ د ښوونکي د ورځې په نوم لمانځل کېږي. همدارنگه زموږ په هېواد کې هم یوه ورځ د ښوونکي د ورځې په نامه شته، چې د زده کوونکو له خوا په خوشحالي، اوډ ترانو په ویلو لمانځل کېږي. زده کوونکي د خپلو ښوونکو په ګډون مېلې جوړوي او په خوښۍ سره دغه ورځ تېروي.

لغتونه او معناگانې:

مقام :	مزلت
د رڼاوی :	احترام
هېواد :	وطن

د زده کوو نکو فعالیتونه:

- ♦ یو د بل په مرسته د متن جملې ولولئ؟
- ♦ د لاندې کلمو معنوي په چوکاټ کې له لیکل شوو کلمو څخه وټاکئ او بیا یې د کلمو تر څنګ په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

احترام
آرامه
استاد

سو کاله: _____

د رڼاوی: _____

ښوونکی: _____

- ♦ زده کورنکې دې د متن د څو جملو املاء یو بل ته ووايي.

کورنۍ دنده:

♦ هر اترو زده کونکو! د ښوونکي، لیک، لوست، د رڼاوی کلمې لومړی په لنډو جملو کې وکاروئ. او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

ښه زده کوونکي

مور څه: د ښو زده کوونکو په ښو صفتونو پوهېدل. د هم ټوله (مترادفو) کلمو پېژندل او دهغو سمه کارونه او د دې شعر سم لوستل او سم لیکل دي.

ښو ښېستي:

۱. مور، چا ته ښه زده کوونکي ويلي شوي؟
۲. تاسي، چې ښه زده کوونکي ياست څه بايد وکړي؟
۳. ستاسو له نظره ښه زده کوونکي بايد کوم کارونه تر سره کړي؟

د مکتب ښه شاگردان یو په شوق وایو خپل درسونه مسدام پام په کتابو کړو د لویانو کړو نمانځنه رښتیا وایو رښتیا اورو مهال وپش سره سم درومو ازموینې نه څنګ نه کړو هیڅ وخت چا سره جنګ نه کړو

د نژند یو مور، ملګري مینه ناک د خپل عرفان یو

د زده کوو نکو فعالیتونه:

د ښو زده کورنکو په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې د هرې ډلې یو تن زده کورنکی د تیرلکې مخې ته راشي او د ښه زده کورنکي د صفونو په هکله دې نورو ته معلومات ورکړي.

په لوستل شوي شعر کې هم وزنه کلمې پیدا کړئ لکه شاگردان، کالان او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

په لاندې چوکاټ کې مترادفي کلمې پیدا کړئ او د کرښې په واسطه یې په خپلو کتابچو کې سره ونښلوئ.

امتحان	مکتب
همیشه	شاگردان
زده کورنکي	ښکلې
وطن	مینه
بنايسنه	هېواد
محبت	مدام
زحمت	ازموينې
ښورنځي	زيار

کورنۍ دنده:

- لاندې نيمگړي بيتونه د چوکاټ په مناسبو نيم بيتو سره بشپړ. او په کتابچو کې يې وليکئ.
- د مکتب ښه شاگردان یو _____
- په شوق وایو خپل درسونه _____
- مدام پام په کتابو کړو _____

مور د پورهې مینان یو
د هېواد ښکلې کالان یو
د کتاب طرفداران یو

ټوکه او کیسی

مړخه: چې زده کورنکي د ټوکي او کیسی په معنا او مطلب پوه شي. ټوکي او کیسی سمي ولولي او ويي ليکي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر ټوکه او کیسی څه ته وايي؟
۲. تاسو کله له چا څخه ټوکي او کیسی اورېدلي دي؟
۳. څوک کولی شي چې يوه ټوکه او يا کیسی وروايي؟

يو مسافر سړی په ژمي کې له يوه کلي څخه تېرېده. د کلي سې پري را ټول شول. کله چې هغه تېرې ته لاس کړ، تېره په ځمکه کې کلکه نښتې وه مسافر په زوره نارې کړې: دا څنگه کلی دی، چې سې پي خوشي کړي او تېرې يې تړلي دي؟

کیسی

نه گیلر دی نه زمړی هسي ښکاري لکه سې
 د پسو او خرو دښمن دی کوم حیوان د دې وطن دی
 وروای دا څه شی دی؟ (ل، ی، و، ه)

لغتونه او معناگانې:

ټوکه : خدا لرونکي خبرې يا فکاهي

نارې : غرونه

د زده کوونکو فعالیتونه:

یو د بل په مرسته د لوست متن په چوپښا سره ولولئ!

♦ د مثال په ډول دې څو تنه زده کوونکي یوه یوه کیسې په ټولګي کې په لور اواز ولولي.

♦ په خپلو ډولګي لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځوابونه وایی!

۱. مسافر له کوم ځایه تیرېده؟
۲. د کلي سببي ولې پر مسافر راتړل شول؟
۳. مسافر څه شي ته لاس ټیټ کړ؟
۴. د کلي په هکله یې د څه شي شکایت وکړ؟

♦ د لاندې کلمو لپاره دوه معنا ګانې درکړل شوي دي تاسې د کلمو سمه معنا په ګوته کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

لوقې	ډبري	الف: تیري
مخامخ	خواته	ب: ترڅنګ
څیري	څورونه	ج: نارې

کورنۍ دنده:

- د ټورګي او کیسې متن په خپلو کتابچو کې په ښکلي خط سره ولیکئ. او هم یوه ټورکه یا یوه کیسې له خپلې کورنۍ څخه زده کړئ.

راځي چي کتاب و لولو

موځه: زده کونکي وپوهي چي له هر څه نه کتاب ته زياته اړتيا لرو. همدا رنگه د کتاب په ارزښت پوهېدل، په لارښوونو يې عمل کول او ددې متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پوښتي:

۱. کوم ډول کتابونه مو خوښيږي؟
۲. پرته له درسي کتابونو نور کوم کتابونه لولي؟
۳. ستاسو له نظره د کتاب لوستل څه گټه لري؟

کتاب ډېر ارزښت ناک شی دی. ځکه چي له لوستلو يې پوره زده کړو. ناسي پوهيږي، چي پيسي آخر خلاصيږي. خو د کتاب گټي د ژوند تر پای پوري نه خلاصيږي. دوستانو! کتاب ولولي! د کتاب هر توري، هره کلمه او هره جمله د مرغلرو په څېر ارزښت لري.

کتاب موزې ته گټوري لارښووني کوي او د ژوند له رازونو څخه مو خبروي. د هر څه په هکله معلومات راکوي. کتاب زموږ فکر په کار اچوي او لوستل يې د فکري ودې او پر مختگ سبب گرځي، په يوازيتوب کي مو ډېر ښه ملگري هم دی. د کتاب کلمې او جملې بايد په ډېر غور سره ولولو. په معنا يې وپوهيږو، پند ترې واخلو. په لارښوونو يې عمل وکړو. نو راځي! چي کتاب ولولو، چي گټورو لارښوونو او زده کړو په وسيله يې خپل ځان، کورنۍ او د خپل گران هېواد خلکو ته خدمت وکړو.

د زده کوو نکو فعالیتونه:

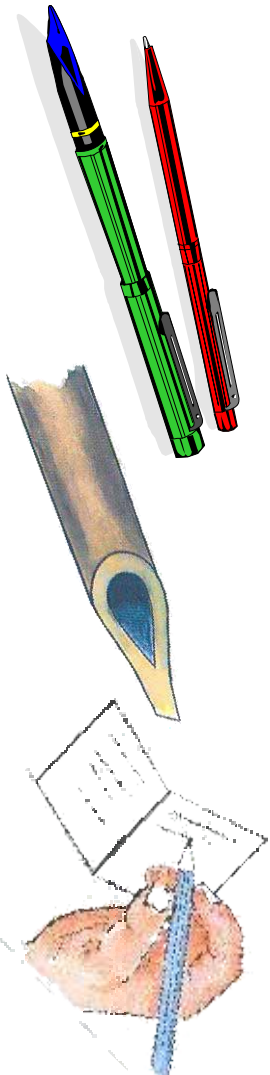
- د لوست متن د یو بل په مرسته ولولئ.
- لاندې نیمګړې جملې په قوسونو کې د لیکل شویو مناسبو کلمو له مخې بشپړې کړئ.
- کتاب ډیر ارزښت ناک شی _____ . (دی، ده)
- ځکه چې په لوستلو یې _____ زده کوو. (لوست، پوره)
- د کتاب هر توری، هره کلمه او هره جمله د مرغلرو په څېر ارزښت _____ . (لري، ورکوي)

کوړنې دنده:

- په خپل کتابچو کې د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره ډک کړئ.
- کتاب مورز — لارښوونه کوي.
- کتاب زموږ فکر په کار — .
- د کتاب کلمې او جملې باید په ډیر غور سره — .

د نى قلم وايي

اتم لوست

مورخه: د قلم په ارزښت، گټو او اړتياو ويو هېدل او د دې لوست سم لوستل او ليکل دي.

پوښتني:

۱. تاسي خپلې ليکنې په څه شي کوئ؟
۲. څو ډوله قلمونه پيژنئ نومونه يې واخلئ؟

د نى قلم وايي: زه په بېدېا او دښتو کې زرغورېم. کله چې انسان وپيژندم د قلم په نوم يې ياد کړم. زه د پوهانو، عالمانو او ستاسو زده کوونکو د ليکلو وسيله يم. له يو لاس څخه بل لاس ته په درناوي گرځم. ټول ژوند مې پسه محبت او عزت کې دى ځکه د پوهې پلويان خپل مطلب، ويناوې او غوښتني زما په ژبه بيانوي.

لغونه او معناگانې:

بېدېا :	دښتې
پوهان :	عالمان
عزت :	قدر
درمل :	دوا

د زده کوونکو فعالیتونه:

په خپلو کورونو کې متن ولولئ او بیا له یو بل سره د متن په مطلب خبرې وکړئ. وروسته دې د هر گروه یو تن د تړلګي مخې ته راشي او د قلم د ګټو په هکله دې خپل معلومات نورته وړاندې کړي.

له لاندې ګورو کلمو څخه په خپلو کتابچو کې بشپړه جمله جوړه کړئ.

— وسیله یې، د لیکلو، او، ستاسو، زه، د پوهانو، عالمانو، زده کوونکو

◆ لاندې کلمې په څپو واړوئ!

قلم:ق_لم_ عزت: _____ لیکلو: _____

کورنۍ دنده:

— زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لوستل شوی لوست په ښکلي خط سره ولیکي.

د پوهولو او را پوهولو لارې چارې

موخه: زده کړونکي د پوهولو او را پوهولو د مهارتونو په ارزښت او لارو چارو وپوهېږي او متین سیم ولولي او سیم یې وليکي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په فکر پوهول او را پوهول څه شي ته وايي؟ خبرې پرې وکړئ!
۲. تاسې خپل مطلب نورو ته څرنگه وریپوهولی شئ؟

پوهونه او را پوهونه په بیلابیلو لارو چارو سره سرته رسېږي. د دې لپاره چې د دوو انسانانو ترمنځ خبرې اترې په سمه توګه تر سره شي، نو باید د مفاهمي له بیلابیلو لارو چارو څخه کار واخیستل شي. مفاهمه د ستونزو د حل یوازینی لاره ده. د پوهولو او را پوهولو مهارتونه په شفاهي ډول، د تلیفون او انټرنېټ په وسیله او همدا رنگه د لیک د ډولونو په توګه تر سره کېږي.

د پوهولو او را پوهولو د اوسنیو وسایلو په وسیله د انسانانو ترمنځ اړیکې ډېرې نژدې شوي او په ډېرو لږو هېوادونو او ځایونو کې انسانان کولی شي چې د اړتیا په وخت کې خپل مطلب او پیغام وليکي او یو بل ته یې واستوي.

لغتنه او معناګانې:

مفاهمه :	یو تر بله پوهول را پوهول
اړتیا :	ضرورت
اړوند :	مربوط
اړیکې :	رابطې

د زده کو و نکو فعالیتونه :

- ◆ د لوست متن یو د بل په مرسته ولولئ. او بیا د مفاهمي د ډولونو په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ.
 - ◆ په خپلو خبرو کې د مفاهمي گټي بیان کړئ.
 - ◆ د لاندې جملو تش خاږونه په قوسونو کې د مناسبو کلمو له مخې په خپلو کتابچو کې ډک کړئ!
 - ۱. پوهونه او را پوهونه په بیلابیلو _____ سره سرته رسېږي.
(لارو، طریقو)
 - ۲. ددې لپاره چې د دوو انسانانو ترمنځ مفاهمه په سمه توگه پیل شي، نو باید د لاندې بیلابیلو _____ څخه کار واخیستل شي.
(لارو چارو، ډولونه)
 - ◆ لاندې کلمو ته پام وکړئ او په تورو بې واړوئ!
 - الف : پ + و + ه + و + ن + ه = پوهونه ب : خ + ب + ر + ی = خبرې
- مفاهمه _ انټرنېټ _ تلفون _ اړتیا

کورنۍ دنده:

- گرانو زده کورنکو! د لوستل شوي لوست له مخې څو کلمې وټاکئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې په څپو واړوئ.
- څو ډوله مفاهمه مو وپېژنده؟ ځواب یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

د ناروغۍ رقعہ

موخه: چې زده کونکي د ناروغۍ رقعہ ولولي، وبې ليکي او د ناروغۍ په وخت کې خپل ښوونځي ته يوه رقعہ واستوي. املاء، انشاء او ليک دود زده کړي.

پوښتنې

۱. که چېرې څوک ناروغه شي ښوونځي ته څنگه خبر ورکوي؟
۲. ولې مور د ناروغۍ رقعہ د ښوونځي ادارې ته استوي؟

د ميرويس نيکه د ښوونځي ښاغلي سر ښوونکي صاحب ا زه بريالی د خوشحال زوی، د دريم ټولگي زده کونکي د ناروغۍ له امله ښوونځي ته د زده کړې لپاره درنلی نه شم. په ډېر درناوي له تاسو څخه هيله لرم چې ما د سوبتيا په کتاب کې ناسوب ونه گڼئ.

په درناوي

/ /
نېټه /

(د زده کونکي لاسليک)

لغونه او معناگانې:

سوبتيا : حاضري
ناسوب : غير حاضر

د زده کوو نکو فعاليتونه:

- ◆ د ناروغی رقعہ يو له بل سره ولولئ!
- ◆ زده کونکي دې يو بل ته د ناروغۍ رقعہ املا وړايي.
- ◆ د ناروغۍ رقعہ له ياده زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

کورنۍ دنده:

- يوه د ناروغۍ رقعہ په خپل نوم په خپلو کتابچو کې وليکئ!

ضروري رقعہ

بولسم لوست

موخه: د ضروري رقي د ليکني په هدف او مطلب، وپوهيږي. همدارنگه له ياده يي وليکي

پوښتنې:

۱. تاسو د کوم ضروري کار په پيدا کېدو سره خپل ښوونځي ته څنگه خبر ورکوئ؟
۲. ولي موز د ضروري رقعہ د ښوونځي ادارې ته استوو؟

د رحمان بابا د ښوونځي ښاغلی سرښوونکی صاحب!
زه سورگل د محمد گل زوی، د درېم ټولگي زده کوونکی نن د يوه ضروري کار له امله، ښوونځي ته د زده کړې لپاره نه شم درتلی. په ډېر درناوي له تاسو څخه هيله لرم، چې د سويتيا په کتاب کې ناسوب نه شم. په درناوی

نېټه /

د زده کوونکي لاسليک ()

لغونه او معناگانې:

اړتيا:	ضرورت
هيله:	اميد

د زده کوونکو فعاليتونه:

- ◆ زده کوونکي دې له يو بل سره ضروري رقعہ ولولي.
- ◆ يو بل ته د ضروري رقعہ املا وواياست!
- ◆ ضروري رقعہ له يادو زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يي وليکئ!

کورنۍ دنده:

- په خپلو کتابچو کې په خپل نوم ضروري رقعہ وليکئ.

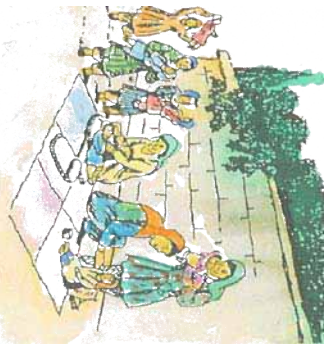
د ماشومانو لوبې

مورخه: زده کورنکي دې دخپل هېواد ډول ډول لوبې وپېژني. د هغو په کتور دې پوره شي او د لوست متن دې سم ولولي او سم يې وليکي.

پو پښتني:

۱. په انځورونو کې څه وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!
۲. څو ډوله لوبې مو زده دي؟ نومونه يې واخلئ!
۳. لوبې څه گټې لري؟

ماشومان ډول، ډول لوبې کوي. هغه لوبې، چې ماشومان يې په خپل منځ کې کوي زموږ وطني لوبې دي، دغه لوبې د کاډۍ-چلولو، پټ پټاني يا پټونې، پهلوانې، چمبه وهلو، نانځکې کولو، جفت او تاق، ليندۍ ويشتلو، بنگرې مات، ټال اچولسو، اکوبکو او داسې نورو لوبو څخه عبارت دي. هغه لوبې چې په بدني ډول تر سره کېږي د ماشومانو بدني پياوړتيا ته گټه رسوي. او هغه لوبې چې په ذهني ډول تر سره کېږي ماشوم دلور کولو مهارتونو ته هڅوي او روزل کېږي چې په خپله ټولنه کې خپل رول وپېژني، د مثال په توگه: د نانځکو کولو لوبه، زياتره نجونې په خپل منځ کې تر سره کوي، خو کله بنابني واره هلکان هم په خپلو لوبو کې گډون ته راوبولي. دوی سيوري ته په يوه گوبڼه ځای کې کښېني او کوره کې جوړوي. وړې توشکې او فرشونه پکې اواروي. بالښتونه يې غاړو ته ږدي او نانځکې پکې کېږي. د لوبو نور شيان هم د کور په مناسبو ځايونو کې ځای په ځای کوي. نجونې خپلې ډلې په دوو برخو وېشي او په خپل منځ کې د دوو کورنيو په څېر چلند اوتگ راتگ کوي. يوه ډله له بلې

نه د یوې نانځکې غوښتنه کوي، بیا یې واده جوړوي او تردې پورې چسپي د ناوې د ورلو دود تر سره کوي. دا لوبه د ماشومانو لپاره ډېره په زړه پورې ده. ځکه چې ماشومان د کورني ژوند لپاره روزل کېږي او خپل رول په ټولنه کې پېژني.

مآخذ: افغان اساسي قابليتونه، پښتو لپاره د زده کړې لازمي مواد.

لغونه او معناکاني:

دایره	جمبه :
کوډۍ، ناو کې	نانځکې :
قوي	پیاوړی :
ساعت تېري	لوبې :
رسم او رواج	درد :

د زده کوو نکو فعالیتونه:

متن په روانه توګه ولولئ او بیا د (جمبه، نانځکې، لوبې) کلمې په څپو واړوئ.

وړاښ چې د لوست اصلي مطلب څه شی دی؟ سم ځواب ور په ګوته کړئ.

الف: د افغاني ماشومانو وطني لوبې دي.

ب: د نانځکې لوبه ده.

ج: لوبې او ساعت تېري دي.

د (جمبه، لوبې، نانځکې) کلمې په لنډو جملو کې وکاروئ.

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځایونه د چوکاټ په مناسبو کلمو سره ډک کړئ.

فرشونه، لوبه، کوره کې، توشکي، هلکان

دا _____ زياتره نجونې په خپل منځ کې تر سره کوي خو کله کله بسايې واره _____ هم خپلو لوبو ته را وېوړلي. دوی سيوري ته په يوه ګوښه ځای کې کښېني او _____ جوړوي. وړې _____ او _____ په کې اوروي بالښتونه يې غاړو ته ږدي او نانځکې پکې کېږي.

موخه: د کيسې، لوستل، ليکل، د ژوند دکړاوونو او سختهيو په وړاندي د پياوړي عزم، د صبر درلودل او د نا اميدۍ څخه د ځان ژغورل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې د يوې داسې پېښې کيسه وکړئ چې څوړيدونکې او خپله مو لېدلې وي؟
۲. که چيرې يو مهرب وړينو د خپل وس په اندازې بايد ور سره څه وکړو؟

يوې کورنۍ کې يو هلک او سپېده، چې بريالې نومېده. د بريالې کورنۍ ډېره بيوزلې وه. دده کونډې مور به د گندلو له لارې خپلو ماشومانو ته جوړۍ پيدا کوله. د بريالې ماما، اکبر هم دخپلې خور له ستونزو څخه ډېر خورېده، او له ځان سره به يې ويل: «که د شېلې ځمکه خپلې خور ته ورکړه بريالې دخپل ماما په دې کار ؟...» اکبر د شېلې ځمکه خپلې خور ته ورکړه بريالې دخپل ماما په دې کار ډېر خو شحال شو. بريالې او زمرې چې سره وروڼه وو يوه ورځ دواړه د يوې او غوآيانو د پيدا کولو لپاره د ناظر کور ته ورغلل. ناظر د جبار خان غوآيان دوى ته امانت ورکړل. دواړه وروڼه د شېلې د ځمکې په لور روان شول. بريالې او زمرې په لاره روان وو چې خیر محمد اکا يې په مخه ورځي او هغوى ته يې داسې وويل: «په دې لاره مه ځئ چې د ماين خطر په کې دى.» بريالې د خیر محمد اکا خبره ونه منله زمري هم د اکا خبره بريالې ته

تکرار کړه، خو بريالی به قهر شو او زمري يې کورته وليږه. بريالی يوازي د شپلي د ځمکي خواته لاړ. هلته لانه ورسېدلې چې د ماين د چاودني سره ټپي شو د کلي خلک چې خبر شول. ټول د بريالي مرستي ته را ورسېدل او هغه يې روغتون ته بوت. ډېر سخت ټپي شوی و.

ډاکټر وويل: «چې ده ته وينه په کار ده». هيجاً هغه ته وينه نه ورکوله. د بريالي مور حېرانه وه چې څه وکړي؟ کریم چې د بريالي له نږدې خپلوانو څخه و، بريالي ته يې خپله وينه ورکړه او له مرگ څخه وژغورل شو خو يوه پښه يې پرې شوه. د پښې پرې کېدو بريالی له ژوند څخه نا هيلې کړ. د هغه ناامېدۍ ټوله کورنۍ خواشيني کړې وه. مور يې ماما ته وويل: «چې وروره! بريالی به له دې نا امېدۍ څخه وژغورل شي؟» هغه به ورته ډاډ ورکاوه. يوه ورځ يې ماما بريالی له معيوبينو سره د مرستي مرکز ته بوت او مصنوعي پښه يې ورته جوړه کړله. هغه اوس کولی شي چې په لاره وگرځي. خو سره له دې هم ځورېده او خپل ځان ورته نيمگړی بېکارېده. دی له وزگار تيا څخه ډېر زړه تنگي شوی و. زمري ورور يې ، دی له يوه گڼوړوکي سره شاکړد کړ. له څه مودې وروسته بريالي گڼول زده کړل. چې له دغې دندې سره يې بيا په خوشحالي خپل ژوند کاوه.

لغتنه او معناکالي:

غږتپي	: بېرزي
چاکلي	: بېره
کرمکونه	: مرستي
زخمي يا ژوبل	: ټپي
خپه	: خواشيني
دخوړ هغه ځای چې سيلابونه پکې تېرېږي	: شپلۍ

د زده کو و نکو فعلیتونه:

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!

۱. د بريالي کورنۍ له کومې لارې څخه ژوند کاوه؟
۲. اکبر څوک و او ولې يې د بريالي له کورنۍ سره مرسته وکړه؟
۳. خیر محمد اکا زمري او بريالي ته څه وويل؟
۴. د شپلي ځمکې سره تړدې څه پېښه وشوه؟
۵. د ماین چاودنې له پېښې وروسته بريالی ولې څو بډه؟
۶. بريالي څه شی زده کړل؟
۷. بريالی اوس څه کار کوي؟

زده کونکي دې د کيسې د مطلب په هکله له يو بل سره خبرې وکړي او بيا

دې د هرې ډلې يو تن راشي او د بريالي کيسه دې په لنهه توگه نورو ته ووايي.

دا لاندې کلمې او معناگانې په کتابچو کې وليکئ او په جملو کې يې وکاروئ.

الف: عيب، معيوب، عيب لرونکي

ب: ستونزې، مشکلات

ج: بېرته، عجله

د: ټيټې، زخمي

کورنۍ، دنده:

زده کونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: دا هلاک معيوب _____ . (دې، دي)

ب: هغه هلاکان معيوب _____ . (دې، دي)

ج: دا نخلي، معيوبه _____ . (ده، دی)

د مور او پلار حقونه

موڅخه: پلار او مور په حقونو پوهېدل، له هغوی سره نیکي کول، له مفردو کلمو څخه د جمهور کلمو جوړول او د متن سم لوستل او سم لیکل دي.

پوښتني:

۱. مور ولي د مور او پلار خدمت کوو؟
۲. تاسي له مور او پلار سره په کارونو کې څه ډول مرسته کوئ؟

د مور او پلار کلمې ډېرې خوږې دي. د مور او پلار درناوی او لسه دوی سره نیکي کول، د مسلماني له بنو اخلاقو څخه دي. خدای(ج) فرمایلي دي: «تاسو د مور او پلار په مخ کې (اف) هم مه ویاست. چې زړه یې له تاسو څخه ناراضه او خپه نشي.» کله چې د مور او پلار په مخ کې (اف) ویل هم لازم نه وي نوموړ باید له هغو ټولو چارو څخه ځان وساتو، چې د دوی د خپگان سبب کېږي. له مور او پلار سره باید په ډېرې نرمۍ او ادب خبرې وکړو، همدا راز رسول الله (ص) د مور او پلار په اړه داسې فرمایي: «دالله(ج) رضا د مور او پلار په رضا کې ده» یعنې که له چا څخه مور او پلار خورې او خوشحاله وي الله (ج) به هم ور څخه خوږې او راضي وي خو که له چا څخه مور او پلار ناراضه وي، الله (ج) به هم ور څخه ناراضه وي، نو غوره دا ده چې مور د مور او پلار سره ښه چلند وکړو. په مینه او احترام د هغوی خدمت وکړو او تل یې دعا واخلو چې نیکمرغي مو په برخه شي.

د زده کو و نکو فعالیتونه:

په خپلو ګروپونو کې له یو بل سره د مور او پلار د حقونو په هکله خبرې وکړئ او بیا دې د هر ګروپ یو تن د تړلګي مخې ته راشي او په دې هکله چې په کور کې له مور او پلار سره کومې مرستې کوي خبرې وکړي.

♦ د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

— خدای (ج) فرمایلي دي: تاسو د مور او پلار په مخ کې (أف) هم
(مه و آياست، مه باسي)

— د الله (ج) رضا د مور او پلار په رضا کې — (ده، دی)

♦ زده کوونکي، دې په ګروپونو وويشل شي او د چوکاټ کلمې دې په خپلو کتابچو کې هېجا کړي.

نېکې، نې + کې
پلار
درناوی
آزار
مرسته

کورنۍ دنده:

— د مور او پلار د حقونو په هکله دوه لنډې جملې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

د مور ورځ

مور څه: د مور د ورځې د لمانځلو په هکله معلومات ورکول ، د مفرد او جمع کلمو پېژندل او ددې متن سیم لوستل او سم لیکل دي.

پو پښتني:

۱. د مور د لمانځلو د ورځې په هکله څه وپلئ شئ؟
۲. آیا تاسو کله د مور ورځ لمانځلې ده؟ که مو لمانځلې وي په څه ډول؟
۳. تاسې د مور د لمانځلو په ورځ خپلې مور ته څه شی اخلئ؟

افسانه او زلمی خور او ورور دي. دواړه په دریم ټولگي کې زده کړه کوي. دوی چې کله پښورنځي ته ځي، پلار يې هغوی ته دوي دوي افغاني ورکوي. زلمي خپلې پيسې لگولي، خو افساني يوه افغاني لگوله او يوه افغاني يې ساتله. کله چې د مور ورځ راتړدې شوه، افساني خپلې مور ته يوه پښايسته د ګلانو کېږی. د ګلانو له پلورنځي څخه واخيسته او ددې ورځې په نمانځلو کې يې خپلې مور ته ډالۍ کړه. بيا يې خپلې مور ته د دغې ورځې مبارکي وويله او د مور لاسونه يې بښکل کړل. مور يې د افساني مخ بښکل کړ او خوشحاله شوه. زلمي چې پيسې لگولي وې او خپلې مور ته يې هېڅ هم نه و اخيستي، پر خپلو کړو ډېر پښمانه و. پرېکړه يې وکړه، چې نور به هېڅکله يې ځايه پيسې نه لگوي.

لغونه او معناګانې:

پښايسته :	بښکل :	مېچي
کېږی :	کړده	پريکړه : فيصله
ډالۍ :	تحفه	

د زده کوو نکو فعالیتونه:

په خپلو گروپونو کې د مور د ورځې د لمانځلو په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا د هر گروپ یو تن د تیرلگي منځي ته راشئ او په دې هکله خپل معلومات نورو ته وړاندې کړئ.

♦ د پوځ کاب د مفردو کلمو سره د جمع کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

مفرد	جمع
مور	مېندې
ورځ	
خور	
ورور	
مخ	

کورنۍ دنده:

- زده کورنکي دې په خپلو کتابچو کې د (مور، خور، ورور، ورځ) کلمې ولیکي او بیا دې په لنډو جملو کې وکاروي.

د لیک او لوست ارزښت

شاه اسم لوست

موخه: د لیک او لوست په ارزښت پوهېدل او هم وپوهېږي چې لیک او لوست د ژوند لپاره لومړنی اړتیاوړه څخه دی. همدا رنگه په لوست کې د مترادفو کلمو په نښه کول او لوستل دي.

پوښتنې:

۱. د لیک او لوست زده کړه څه گټې لري؟
۲. لیک او لوست ولې او څه ارزښت لري؟
۳. موزې ولې لیک او لوست زده کولو؟

جبار خان به تل د لیک او لوست د زده کړې مخالفت کاوه، خپله لور سپوږمۍ یې ښوونځي ته هم نه پرېښوده. یوه ورځ جبار خان او د هغه زوی اېمل د چکر وهلو شوق وکړ. دواړه په آس سپاره شول او چکر وهلو ته ووتل. اېمل قلم او کاغذ هم له خانه سره واخیستل. جبار خان او اېمل دواړه له خپل کلي څخه لیرې په یوې هدیره کې له آس نه لاندې وغورځېدل. د جبار خان پښه ژوبله شوه او په لاره تلې نه شو. د ماښام تیاره ورو، ورو خورېده. جبار خان هک پک و چې څه وکړي. اېمل خپل پلار ته وویل: «چې هېڅ اندېښنه مه کوه زه به کور ته لیک ولیکم» اېمل یو لیک لیکي. د آس په تڼدې یې څپوړي او آس کور ته لیږي، سپوږمۍ چې په کور کې د آس په تڼدې لیک وښيي. سملاسه یې اخلې او هغه خپلې کورنۍ ته لوري. کورنۍ یې د کلي خلک خبروي. کلیوال ورځي او هغوی ژغوري. جبار خان له دې پېښې څخه وروسته وغوښتل چې اېمل ته سوځات ورکړي، خو اېمل د سوځات پر ځای د خپلې خور سپوږمۍ ښوونځي ته بیرته شاملېدل غواړي. جبار خان چې د لیک او لوست ارزښت په سترگو ولیده نو خپلې لور ته یې د ښوونځي د بیر ته شاملېدو اجازه ورکړه سپوږمۍ له خپل پلار نه ډیره خوشحاله شوه.

د زده کو و نکو فعلا ليتونه:

لوست په لور آواز ولولئ او په خپلو گروپونو کې د لوست د مطلب په هکله له يو بل سره خبرې وکړئ او بيا دې د هر گروپ يو تن د تړلگي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.

❖ لاندي مترادفي کلمې د کرنيې په وسيله سره په خپلو کتابچو کې و نښلوئ.

بچپدل	تل
زخمي	سوغات
تحفه	ژوبله
هميشه	ژغورل

کورنۍ دنده:

زده کورنکي دې د لاندي جملو تش خاړو نه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: جبار خان اکا تل د ليک او لوست د زده کړې _____ .

ب: دوی له خپل کلي څخه ليرې په هديره کې له آس نه لاندي _____ .

ج: جبار خان اکا له دې پيښې څخه وروسته خپلې لور _____ ته د ښورنځي د تلو _____ ورکړه.

نظم

اولسم لوست

چي د غره په خوځه لمر شي راښکاره
لوی واړه يې شي د مځ په تڼداره

موڅه: د نظم پېژندل، د نظم لوستل او ليکل دي.

ډيو پښتني:

۱. د پورتنۍ چوکاټ په منځ کې څه ليکل شوي دي؟ څو ک يې لولي؟
۲. تاسي نظم پېژنئ؟

نظم: هغه وينا او ليکنه ده چې وزن او وزن لرونکي کلمي ولري. نظم له يوه بيت، دوو بيتونو او يا زياتو بيتونو څخه جوړېږي. لکه لاندي:

څلوريزه:

چي د غره په خوځه لمر شي راښکاره

لوی واړه يې شي د مځ په تڼداره

ماشومان ژر روانېږي بسوونځي ته

هر څوک خپل کار پسي درومي دوباره

خو دا څلور بيته نظم دی:

سوله

بشړ سسولې ته رابولې

د ژوند لوړه ترانه يې

ټول خوښي غواړي له تانه

د انسان د ژوند ارمان يې

ته کوتره يې د سولې

تل د سسولې نښانه يې

په هر چا باندي يې گرانه

سر لوړي د ټول جهان يې

کارگر

بيت: د نظم هغه برخه چې له دوو مصرعو څخه جوړه شوي وي.

لغتونه او معنا ځاښي:

سوله : روضه جوړه
ارمان : هيله، اميد

د زده کوو نکو فعالیتونه:

♦ زده کونکي دې لوستل شوی نظم له یو بل سره ولولي.

♦ په ګروپیزه توګه په نظمونو کې هموزنه کلمې پیدا کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

♦ زده کونکي دې له یو بل سره د نظم په مفهوم او معنا خبرې وکړي او نظمونه دې په یاد زده کړي.

کورنۍ دنده:

میرانو زده کوونکو!

– لوستل شوي نظمونه په یاد زده کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

ځانځاني

موضوعه: د شعر لوستل، لیکل، د ځانځاني په مفهوم او د هغه په زیاتونو پوهېدل او په شعر کې د متضادو کلمو پېژندل دي.

پوښتنې:

۱. انځور ته وگورئ او خبرې پرې وکړئ!
۲. ویلي شې چې ځانځاني څه ته وايي؟
۳. ځانځاني ولې بېه کار نه دی؟

دوې مرغۍ مې ولیدلې	په خپل منځ کې چغېدلې
چغو پیغ یې سره تود شو	یو له بله نږدې شولې
آخر دواړو جنگ شروع کړ	پنې پنې چې یې لگولې
کولوله لکه پناهوسکې	پاس په ځمکه ولوېدلې
پېشو غلې هلته ناسته	دواړه یې غبرگې ونیولې
خلیم دواړه ځانځاني کې	په مزه مزه خوړلې

ځانځاني د ځان بلا ده

دا خبره ما منلې

روغن

لغو نه اړ معنا کافي

خانخاني : خان ستاينه يا خود خواهي
غلي : آرامه
غليم : دښمن
جنگ : جگړه

د زده کوو نکو فعالیتونه:

نظم ولولئ او په خپلو گروپونو کې د شعر د مطلب په هکله خبرې وکړئ.
او بیا دې د هر گروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي د شعر مطلب دې نورو ته شرحه کړي.

لاندې کلمو ته متضادې کلمې له چوکاټ څخه وټاکئ او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

لیرې، لاندې، دلته، دوست، یووالی

الف: جنگ سوله ب: نږدې ج: پاس
د: هلته ه: غلیم و: خانخاني

کورنۍ دنده:

- زده کونکي دې د مرغی، جنگ، خانخاني او پيشو له کلمو څخه په خپلو کتابچو کې جملې جوړې کړي.

هو ښياره نجلۍ

مورخه: د مرستي په ارزښت پوهېدل، له بې وزلو او سپين ږيرو سره مرسته کول او د دغه من لو ستل او ليکل دي.

پو ښتني:

۱. که يو سپين ږيری او يا کوم معيوب غواړي چې د سرک څخه تير شي تاسي له هغوی سره څه کولی شئ؟

۲. ستاسو په نظر له سپين ږيرو او معيوبو خلکو سره مرسته کول څه ډول کار دی؟

صابره چې په دريم ټولگي کې زده کړه کوي. يوه ورځ چې د ښورنځي په لور روانه وه، يو سپين ږيری يې وليد، چې د سرک په خوا کې ولاړ دی. غوښتل يې له سرک نه تير شي، خو پټه سسړک د موټرو او بايسکلونو د تگ راتگ له امله نه شو تيريدی. د صابري چې ورته پام شو، ژر يې ځان سپين ږيري ته ور ورساوه، هغه يې د لاسه ونيو او د سرک څخه يې تير کړ. سپين ږيری له صابري څخه ډير خوشحال شو او ورته يې وويل: «لورې! پاک خدای (ج) دې هميشه بريالۍ کړه.»

لغتونه او معناگانې:

سپين زېږی	زور، د زيات عمر خاوند
همپشه	تل
بريالی	کامياڼه

د زده کوو نکو فعاليتونه:

- ◆ لوست په لږ آواز ولولئ!
- ◆ زده کونکي دې په گروپونو کې د مرستې په هکله له یو بل سره خبرې وکړي بیا دې د هر گروپ یو تن د ټولگي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې په لنډه توگه نورو ته ووايي.
- ◆ لاندې جملې په خپلو کتابچو کې وليکئ او تش ځایونه یې په مناسبو کلمو سره ډک کړئ!
- ◆ صابره چې په _____ ټولگي کې زده کړه کوي.
- ◆ یو سپين زېږی سړی یې ولید چې _____ په خوا کې ولاړ دی.
- ◆ غوښتل یې چې د سړک څخه _____ شي.
- ◆ دصابري چې ورته پام شو ژر یې ځان ورورساوه _____ یې دلاسه ونيو او د سړک څخه یې تېر کړ.

کورنۍ دنده:

- په خپلو کتابچو کې د (مرسته، سپين زېږی، سړک) کلمې په لنډو جملو کې وکاروئ.

د کور په کارونو کې مرسته

موڅه: د متن سم لوستل، لیکل، په متن کې د نومونو پیژندل او د مرستې په ارزښت او گټو پوهېدل او له خپلې کورنۍ سره په چارو کې مرسته کول دي.

پوښتنې:

۱. تاسې له مور او پلار سره په کارونو کې څه ډول مرستې کوئ؟
۲. ستاسو په نظر مرسته او همکاري څه گټې لري؟

زرغونه د احمد خور ده. دوی چې یوه ورځ له ښوونځي نه کور ته راځل، گوري چې مور او پلار یې په کور کې نشته. احمد، زرغوني ته وویل: « هو! مور او پلار مو حتمي د غنمو لو ته تللي دي.» زرغوني وویل: « ډوډۍ به وخورو، زه او ته به هم ورپسي د غنمو لو ته لاړ شو او هلته به د مور جاني او پلار جان سره مرسته وکړو.» احمد وویل: « ډیره ښه خبره دي وکړه لاړ به شو.» زرغونه او احمد د ډوډۍ له خوړلو وروسته د غنمو پټيو ته لاړل. گوري چې پلار یې لو کوي او مور یې د غنمو وږي ټولوي. خور او ورور هم لستوني به وهل، او د غنمو د وږو په ټولو لو یې پیل وکړ. پلار او مور یې په دې کار ډیر خوښ شول. سر بیره پر دې چې له خپل کار نه یې د ستړیا احساس ونه کړ. په خپل گله کار سره یې د غنمو لو په ښه توگه پای ته ورساوه. ښه زده کوونکي تل له مور او پلار سره په کارونو کې برخه اخلي او له هغوی سره مرسته کوي.

لغوونه او معناگانې:

مرسته : کومک
کله : یوځای
لو : رېښل

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې د لوست متن په چوپښتیا سره ولولي.
- څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې د کيسې په توګه نورو ته ووايي. او هم دې له خپلې کورنۍ سره د مرستې کولو خبرې وکړي.
- د چوکاټ له تورو څخه په خپلو کتابچو کې په عمودي او افقي توګه کلمې جوړې کړئ.

م	م	م	م	م	م
ر	ا	غ	ل	ل	ل
س		ن	م	م	و
ت					
ه					

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې دلاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.
- ۱. زرغونه د احمد _____ ده.
- ۲. دوی چې یوه ورځ د _____ څخه کور ته راغلل. (ښوونځي، ټولګي)
- ۳. زرغونې وویل، ډوډۍ به وخورو، زه او ته به هم ورپسې د _____ لو ته ولاړ شو. (ضمو، جوارو)

خواخوږي

موڅه: د متن سم لوستل ، ليکل او د خواخوږي په معنا پوهېدل او له نورو سره د خواخوږي درلودل دي.

يو نېستي:

۱. که څوک له يوري پېښې سره مخامخ شي تاسې له هغه سره څه کوئ؟
۲. آیا کوم وخت مو له چا سره خواخوږي کړې ده؟

يوه ورځ اجمل د ښوونځي په لور روان و. په لاره يې يو پنځه کلن هلاک وليد، چې ناڅاپه يې په زړه کې څه وگرځېدل او په ځفاسته شو. خو څو گامه لانه و تللی، چې پښه يې له ډبرې سره ونښته، په ځمکه ولوېد او په ژړا شو.

اجمل چې د هغه لوېدلو او ژړا ته پام شو. زړه يې پرې وسوځېد. خپل لاسي بکس يې په ځمکه کېښود. هغه يې له ځمکې څخه راپورته کړ. کالي يې په کرار سره وروڅنډل. څرنگه چې هغه په زوره لوړېدلې و، لاسونه او څنگونه يې ژوبل شوي وو، له ډبر درد او سوري څخه يې ژړل. اجمل د لاسونو څخه ونیو او په ډبره مينه يې ورته وويل: خیر دی ورورجانه مه ژاړه! لاسونه او څنگونه به دې ښه شي! بيا يې اوبسکي ور پاڅي کړې. کوچني هلاک چې د اجمل مهر باني او خواخوږي وليده خپل درد يې هير کړ. او له اجمل څخه يې مننه وکړه.

لغو نه او معناکاني:

خراخوږي :	هملردي، زړه خوږي
مننه :	کور وداني
خپل :	پکان ورکول
ناڅاپه :	بې خبره
خفاسته :	منډه

د زده کوو نکو فعالیتونه:

د لاندې کلمو سمه معنا د چوکاټ څخه وټاکئ او د کلمو تر څنګه بې په کتابچو کې ولیکئ.

منډه - ژوبل - زیات - تیري - وړوکی

خفاسته: _____ ډیري: _____ زخمي: _____ ډیر: _____ کوچني: _____
د لوست د متن په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا خور زده کورنکي د لوست د مطلب په اړه خپل معلومات وړاندې کړئ.
دوه دوه زده کورنکي دې د تختي مخي ته راشي یو بل ته دې د لوست له مخي املا ووايي.

کورنۍ دنده:

- لاندې کلمې لومړی په کتابچو کې ولیکئ بیا د هرې کلمې توري وشمیرئ. او د کړنښو لاندې بې ولیکئ.

اجمل ، روان ، هلاک ، ځمکه ، ژړا ، لاسونه
۴

موڅه: د نثر پېژندل، د نظم سره د هغه توپير، لوستل او ليکل دي.

پوښتني:

۱. تاسې نثر پېژنئ؟
۲. ستاسو په نظر نثر څه ته وايي؟

نثر څه ته وايي؟ نثر هغه وينا او ليکني ته وايي چې وزن لرونکی کلمې و نه لري. لکه زموږ ورځنۍ خبرې اثرې.

يوه ورځ يو سړی ډاکټر ته ورغی، ويي ويل: «کپه مې خوږېږي، ډاکټر وويل:» نن دې څه خوړلي دي؟« ناروغ وويل: «سوي ډوډۍ مې خوړلي وه.» ډاکټر ورته د سترگو درمل ورکړ. ناروغ پوښته وکړه: زما خو کپه درد کوي تا ولې د سترگو درمل راکړ؟ ډاکټر وويل: «که چېرې ستا سترگې روغې وای نو تا به هېڅکله سوي ډوډۍ نه خوړه.»

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي، دې یو د بل په مرسته لوستل شوی متن ولولئ.
- زده کوونکي، دې د نثر لنډه تعریف په یاد زده کړئ.
- زده کوونکي، دې یو بل ته د متن له مخې املا وولئ.
- زده کوونکي، دې د نثر او نظم ترمنځ توپیر بیان کړئ.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي، دې په خپلو کتابچو کې لاندې جملې ولیکي او تشخایونه دې په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

بیره ورځ یو سړی _____ ته ولاړ او وپې ویل، گپه مې خوږېږي.

ډاکټر وویل، نن دې څه _____ دي؟

ناروغ وویل، _____ ډوډۍ مې خوږېږي ده.

ډاکټر ورته د _____ درمل ورکړ.

ناروغ پوښتنه وکړه. زما خو گپه درد کوي، تا ولې د سترگو _____ راکړه؟

ډاکټر وویل، که چېرې ستا سترگې روغې وای نو تا به هېڅکله

سړې ډوډۍ _____.

مکر جنه کېدیره او ناپوه چهرگی

موخه: زده کړونکي دې لوست ولولي، سم دې يې وليکي او په دې پوه شي چې مکر او فریب ښه کارونه نه دي او بايد شوک پرې ونه غولېږي.

پوښتني:

۱. په پورتنۍ انځور کې څه وينئ؟
۲. تاسو کېدیره ليدلې ده؟ خبرې پرې وکړئ!
۳. په تېر کال کې مو کوم ژوي او مرغان وپېژندل نومونه يې واخلئ؟

يوه ورځ د يوه کلي تر څنګ کېدیره روانه وه، يو چهرګ يې د وني په بڼاخ وليد، سمدلاسه ودرېده او په چپر مکر يې د چهرګ درناوی وکړ او ورته يې وويل: زه ستاپلار او ټول قوم پېژنم، پلار به دې په چپر خواره غږ آذان کاوه چې په نړۍ کې دغه شان خوږ آذان د بل چا نه و. که چېرې ته هم يو وار بانګ وکړې او کاشکې! ستا آواز هم ستا د پلار په شان خوږ وي. چهرګ د کېدېرې په دې مکر وغولېده آذان يې وکړ. ناڅاپه کېدېرې پرې ورتوپ کړ او چهرګ يې ونيوه چهرګ د خپلې ناپوهۍ له امله د کېدېرې ښکار شو.

لغتو نه او معنا اڳاڻي

مکر : چل او فریب
کاشکي : افسوس
نری : جهان

کیسی۔

د چرگاڻو غلا کورونکي
د ځناور دی وپورونکي
څوک د دي دی، پڙندونکي؟
ډیر له سپو نه ډاریدونکي

د زده کوو نکو فعالیتونه :

◆ زده کورونکي دي لوست په لور آواز ولولي.
◆ زده کورونکي دي لاندې کلمې په څپو واړوي.
نری: ف — ری

درناوی _____ شان _____ آذان _____
ناپوهی _____ ځپلره _____

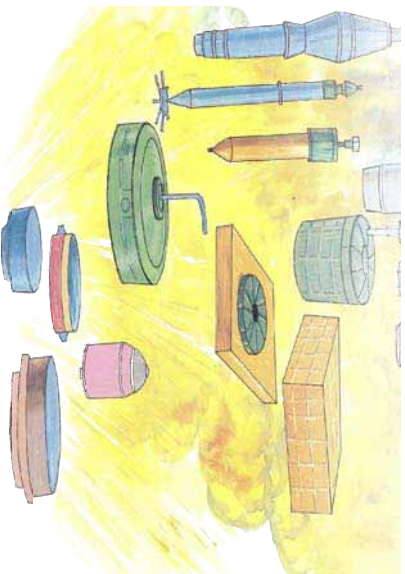
◆ کیسی، ولولئ بیا یې ځواب په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

کورنۍ دنده:

— لوستل شوی متن په خپلو کتابچو کې په ښکلي خط ولیکئ.

ماینونه

څلور ویشتم لوست

مورځه: د ماینونو پیژندنل ، د هغه له خطر نو څخه خبر بدل او دځان د ساتلو په لارو چارو پوهېدل او د دې متن لوستل او لیکل دي.

پوښتني:

۱. تاسي ماین پیژنئ؟ ۲. هغه ولې خطر لري؟
۳. تاسي څوک لیدلی چې د ماین له چاودنې څخه معيوب او یا مړ شوی وي؟

ماین د خلکو پټ دښمن دی. له بده مرغه زموږ په گران هېواد کې ډیر ماینونه تر ځمکې لاندې بنځ پاتې دي. دا ماینونه په تېرو جگړو کې ځای په ځای شوي دي. ماینونه بېلابېل ډولونه لري . ځینې یې د موټرو او ټانکونو پر ضد او ځینې یې هم د انسانانو د تباهی لپاره دي. زموږ په هېواد کې زیات شمېر خلک د ماین د چاودنې په واسطه معيوب او یا هم وژل شوي. ماینونه د لوبو د سامان په بڼه هم په ځینو ځایونو کې تیت او خواره شوي او که څوک لاس ور وړي نو هغه چوري، سسړی معيوب او عیبي کوي او یا یې هم وژني. یو شمېر هغه ځایونه چې ماینونه په کې شته، د ماین پاکانو له خوا په نښه شوي دي، نو خلکو ته په کار دي. هغه ځایونه چې په سره رنگ سره په نښه شوي دي په پام کې

وسائي، او هلته ننگ او رانگ ونه کړي څخه لري. او مورو زده کوونکو ته لازمه ده چې له دې ډول ځايونو څخه ځان ليري وساتو.

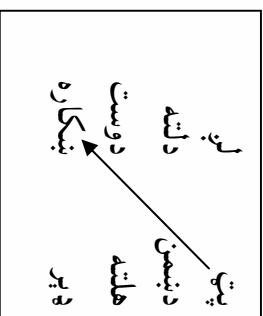
لغو نه او معنا کاني:

پټ :	ناشر گند
بده مرغه :	بدبخته
ماين :	چاو ديدونکي شیان

د زده کوو نکو فعاليتونه:

د هري ډلې څخه دې يو زده کوونکی د ټولگي مخي ته راوشي او لوست دې په لور او از ولولي.

د لاندي چو کات متضادي کلمي په خپلو کتابچو کي وليکئ او بيا يي د کرښي په واسطې سره ونښلوئ.

کورنۍ دنده:

- لاندي جملې په خپلو کتابچو کي وليکئ او تش ځايونو يي په مناسبو کلمو سره ډک کړئ

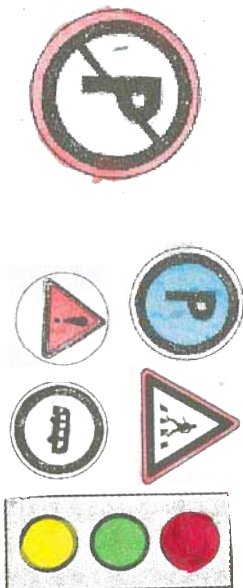
الف: ماين د خلکو پټ دښمن_____ (دی، ده)

ب: زموږ په هيراد کي ډير مایونه تر ځمکي لاندي ښخ پاتي_____ (دی، وي)

ترافیکي لارښوونې

پنځه وېشتم لوست

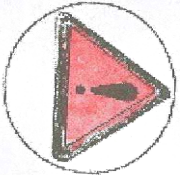
موخه: د ترافیکي اشارو پېژندل، په ارزښت او اړتیا یې پوهېدل او د متن لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. په پورتنیو انځورونو کې څه وینئ؟ خبرې پرې وکړئ!
۲. که وغواړئ له سړک څخه تېر شئ باید څه شی په پام کې ونیسئ؟

ګرانو زده کوونکو! هر کله چې تاسې ښار، بازار، او یا نورو ځایونو ته غواړئ لاړ شئ پام وکړئ! چې هلته چېر موټرونه او بایسکلونه هري خواته تګ او راتګ کوي. نو په کار ده چې هېڅ وخت د سړکونو په منځ کې تګ او راتګ ونه کړئ، چې دا کار خطر لري. کیله شي چې خدای مه کړه موټر مو ووهي. همدا رنگه کله چې د سړک له یوې خوا څخه بلې خوا ته تېرېږئ لومړی باید د سړک دواړو خواوو ته وګورئ، چې موټر او نور وسایل نه وي. بیا په احتیاط او پوره پاملرنې له سړک څخه تېر شئ. همدا راز ماشومانو ته لازمه ده، چې د سړکونو څخه د تېرېدلو په وخت کې د ترافیک څخه مرسته وغواړي. د سړکونو په څارو کې ځینې نښې شته، چې هره نښه یې د لارویو او موټر چلوونکو لپاره ښه او ځانګړې لارښوونه ده. دا نښې د ترافیکي نښو په نامه یادېږي.

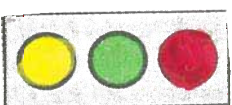
ځينې ترافيکي نښې دادې:

د پام کولو نښه

له سړک څخه د تېرېدنو نښه

سور څراغ
شين څراغ
ژېړ څراغ

د موټرو د تم ځای نښه

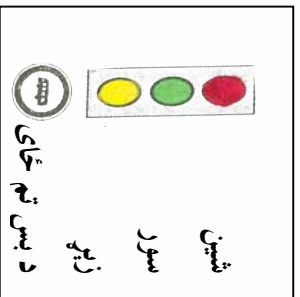
د بس د تم ځای نښه

د نه تم کېدو نښه

د زده کوو نکو فعالیتونه:

- ◆ زده کوونکي دې لوست په لور اواز ولولي.
- ◆ زده کوونکي دې په خپلو گروهونو کې د ترافيکي اشارو د کتور په هکله له یو بل سره خبرې وکړي او بیا دې د هر گروه یو کس د ټولګي مخې ته راشي د ترافيکي اشارو په هکله دې نورو ته معلومات ورکړي.
- ◆ په خپلو کتابچو کې د لاندې چوکاټ انځور او نښې وکارئ او بیا یې نومونه له مناسبو انځورونو سره د کرښې په واسطه ونښلوی؟

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د سور، شين او ژېړ کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

رنښتيا ويل

مورخه: زده کونکي د رنښتيا په ارزښت او گټو پوه او رنښتيا ويل د خان عادت وگرځوي. د دروغو په زياتولو باندې هم وپوهېږي.

چو پښتني:

۱. آیا رنښتيا ويل ښه او غوره کار دی؟
۲. تاسو پوهېږئ رنښتيا ويونکو ته خلک په کومه سترگه گوري؟
۳. خلک ولې د دروغجن سړي په خيرو باندې باور نه کوي؟

هغه څه چې په خلکو کې د انسان عزت او اعتبار ساتي، هغه رنښتيا ويل او له دروغو څخه ډډه کول دي. لکه چې وايي هر اوم شمی پخېږي، خو انسان چې خام شي بيا نه پخېږي. دلته د انسان له خامۍ څخه مطلب دروغ ويل او د خلکو نه باوردی. که څوک يو ځل په دروغ مشهور شو، نو د هغه بيا رنښتيا خپري هم څوک نه مني او باور ورباندې نه کوي. څه ښه وايي چې د مرغلي يو آب دی او چې آب تړي تويي شي بيا هېڅ ارزښت نه لري. د انسانانو عزت او درناوی هم دهغو په ښو او لوړو کړو وړو کې دی. په دروغو سره يې لکه د مرغلي آب توپيږي.

د دروغجن سړي په مينه او دوستۍ هم څوک باور نه کوي. همدغه سبب دی چې دروغجن سړی دوست نه شي پيدا کولی. وگورئ د يوه چرک په بانگ باندې خلک له خوبه را پاڅيږي او باور ورباندې کوي، خو د دروغجن سړي په لوړه او قول څوک باور نه کوي. نو ويلى شو چې دروغجن سړی په ټولنه کې هېڅ قدر او اعتبار نه لري. دروغ ويل ډېر ژر څرگندېږي.

په دې اړه یو مثل دی چې (د دروغو مزل لښه دی). که څوک غواړي چې په ژوند کې بریالی شي، خلک ورباندې باور ولري، نو په کاره چې تل رښتیا ووايي او ځان په رښتیا ویلو عادت کړي. نو ګرانو زده کوونکو! تاسو هم تل له خپلې کورنۍ او نورو ټولو خلکو سره رښتیا وایاست او رښتینی چلند وکړئ. چې د خلکو د اعتبار وړ وګرځئ.

لغیږنه او معناګانې:

خام :	اومه
ډوډه :	ځان ساتل
څرګندېږي :	معلمېږي

د زده کوو نکو فعالیتونه:

◆ زده کوونکي دې د لوست متن په لور اواز ولولي.

◆ د لاندې چوکاټ له کلمو څخه د جملو تش ځایونه ډک او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

مرغله	دې، نه مني،
- هغه څه چې په خلکو کې د انسان عزت او _____ ساتي، هغه رښتیا ویل او له دروغو څخه د ځان ساتل _____.
 - که څوک یو ځل په دروغو مشهور شو، د هغه رښتیا خبره هم ییا څوک _____.
 - خیره او وینا هم لکه _____ ده.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په لنډو جملو کې وکاروي.
(اومه، ارزښت، رښتیا)

روغتیا

مورخه: چي زده کورنکي د روغتيا ساتني په گټو او ارزښتونو پوه شي. خپل بدن پاک وساتي او د دې شعر د لوستلو او ليکلو مهارتونه تر لاسه کړي.

پوښتني:

۱. د تاسو په فکر که خورک خپل بدن تل پاک وساتي د هغه روغتيا به څرنگه وي؟
۲. د روغتيا دساتني په برخه کې مور بايد څه وکړو؟
۳. که چيرې خپلې روغتيا ته پاملرنه ونه کړو څه به پيښ شي؟

تازه هوا خوښه ده	زما روغتيا خوښه ده
زما ښکلا خوښه ده	لورې مستي کومه
حد د خوراک ساتمه	څکه ځان پاک ساتمه
ځان له بدانو ساتم	ځان له مچانو ساتم
ځان له ټگانو ساتم	مچ مېکروونه راوري
خلاص له جنجاله يمه	څکه خو شحال يمه

ارواښاد غلام حفیظ رومین

د زده کوونکو فعالیتونه:

لوست یو د بل په مرسته ولولئ!

زده کونکي دې دخپل خان د پاکوالي په اړه په وار سره خبرې وکړي.

زده کونکي دې (د روغتیا، هوا، بنکلا، پاک، خوراک، خوشحاله) کلمې

په خپلو کتابچو کې په تورو باندې واړوي.

لکه ر - و - غ - ت - ی - ا (روغتیا)

کورنۍ دنده:

زده کونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې کلموته لاندې جملي جوړې کړي.

- روغتیا - هوا - پاک

د چاپيريال د پاکوالي ساتنه

موږ څه: د خټل د ځای پېژندل، د نوبير کلمو په معنا پوهېدل او د دغه متن سم لوستل او سم لیکل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر که د خور و او ميرو پرستگي په ټاکلي ځای کې وانه چول شي، څه پېښېږي؟
۲. د چاپيريال د مخنيوي په خاطر بايد کوم ټکي په پام کې ونيسو؟

که غواړو چې روغتيا مو ښه وي او ناروغه نشو څه بايد وکړو؟ د خپل ځان، کورنۍ، او د چاپيريال پاکوالي ته بايد ډېره پاملرنه ولرو. هر کله چې غواړو خور و او مېوې وخورو، لومړی خور و او مېوې بايد په پاکو او بو ومنيڅو او بيا بې وخورو چې ناروغه نشو. همدا راز د مېو او د خور و پورټکي بايد په ټاکلي او مناسبو ځايونو کې و اچوو. که چېرې د خور و پورټکي په لارې و اچوو، نه يوازې دا چې په دې کار سره زموږ د چاپيريال پاکوالي کمېږي، بلکې دا کار بيا د ډېرو ناروغيو لامل هم گڼي. نو په کار دا ده چې تل دخپل چاپيريال پاکوالي ته پاملرنه وکړو. د مېو د پورټکو او د نورو شيانو د بې ځايه اچولو څخه ډډه وکړو، ترڅو د ژوند چاپيريال مو پاک او روغتيا مو تل په برخه وي.

لغتونه او معناگانې:

چاپېريال : شاوخوا
پوټکي : د مېور پوستکي

د زده کوونکو فعالیتونه:

- ♦ د لوست متن یو له بل سره ولولئ!
- ♦ زده کوونکي دې یو بل ته د لوستل شوي متن څو جملې املاء وړايي.
- ♦ زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د پوستکي، مېوي، روغتيا، کلمي په تورو باندې وړوي.
- ♦ څو زده کوونکي دې په خپل وار د خنډو د بې ځايه اچولو په اړه خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د متن لوستل شوي برخه په ښکلي خط سره وليکي.

زموږ چاپيريال

مورخه: چي زده كورنكي خپل چاپيريال وپيژني، د چاپيريال د لوبو ميدانونو، ساعت تيري وسايلو په ساتلو او ارزښت پوه شي او دا متن سم ولولي او سم يې وليكي.

يو پښتني:

۱. ستاسو په نظر چاپيريال څه ته وايي؟
۲. خداى (ج) زموږ په چاپيريال كې كوم شيان زموږ د گټې لپاره پيدا كړي دي؟
۳. تاسي په خپل كلي كې د لوبو كولو لپاره پارک او د لوبو وسايل لرئ؟
۴. تاسي د خپل كلي يا چاپيريال ساتنې ته څه ډول پاملرنه كوئ؟

په كوم ځاى كې چې موږ ژوند كوو. هغه د چاپيريال په نوم ياديږي. زموږ په چاپيريال كې خاورې، ډبرې، اوبه، ونې، بوټي، غلې، مېوې، څاروي، او الوتونكي شته دي. دا ټول شيان خداى (ج) زموږ د گټې اخيستنې لپاره پيدا كړي دي. ترڅو له دغو ټولو نعمتونو څخه سمه گټه واخلو. نو موږ ته لازمه ده چې د خپل چاپيريال سمسورتيا او پاك ساتنې ته ډېره پاملرنه وكوو. ځكه چې په طبيعت كې دا ټول شيان ځانگړى بڼه والى او ارزښتونه لري. په چاپيريال كې ونې او گلان هرا پاكه او ستره ساتي. د پاكي هوا تنفس كول بدن ته گټه رسوي او انسان له ناروغيو څخه ژغوري.

همدا راز بايد په ټاكلي وخت سره ونو او گلانو ته اوبه وركوو. دهغو پالنه وكوو او پرې نږدو چې څوك يې بښاخونه مات كړي. سربيره پر دې هغه دلربو وسايل چې په پاركونو كې زموږ د لوبو او دچاپيريال د بښايست لپاره دي په سمه توگه تړي كار واخلو، او ورته

زيان ونه رسوو، بڼه زده کورنکي تل د خپل چاپيريال په ساتنه کې بڼه پاملرنه کوي او له خپل چاپيريال څخه په سمه توګه ګټه اخلي.

د زده کوو نکو فعاليتونه:

په خپلو ګروپونو کې د لوست متن ولولئ. او د پارکونو، د لوبو د شپانو څخه د سمې ګټې اخيستو په اړه له يو بل سره خبرې وکړئ او بيا د هر ګروپ يو تن دې د تړلګي مخي ته راشي او د چاپيريال په اړه دې خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.

د لاندې چوکاټ د جمع کلمو مفرد شکل د کلمو ترڅنګ په خپلو کتابچو کې وليکئ.

مفرد	جمع
ډبره	ډبرې
وڼې	وڼې
مېرې	مېرې
نعمتونه	نعمتونه

کورنۍ دنده:

- له لاندې کلمو څخه هغه کلمې په ګوته کړئ چې زموږ په چاپيريال کې پيدا کېږي او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ! (څاروي، تېرې خواړه، اوبه، وڼې، ځمکه، ډبر، ټول)

د سگرېټ څکولو زیانونه

موخه: د سگرېټو په زیانونو پوهېدل، ځان ترې ساتل او ددې متن لوستل او لیکل دي.

پوښتني:

۱. څه فکر کوئ چې سگرېټ څکول کومې ناروغۍ رامېنځ ته کوي؟
۲. څوک چې سگرېټ څکوي د هغو روغتیا په څرنگه وي؟
۳. ویلي شې چې د ناروغیو تر څنګ د سگرېټ څکول نور کوم زیانونه لري او خلک ولې ترې کرکه کوي؟

سگرېټ څکول د انسان لپاره زیان لري. سگرېټ څکول د سپرو او زړه لپاره ډېر خطرناک دي. هغه څوک چې سگرېټ څکوي ډېر ژر به د زړه او سپریو په ناروغیو اخته شي، داسې کسان تل پوځپوځي. سگرېټ نه یوازې دا چې روغتیا لپاره ضرر رسوي، بلکې اقتصادي تاوان هم لري او پیسې پرې مصرف کېږي. همدا راز د سگرېټو په څکولو کې نور و خلكو ته هم زیان رسېږي، دا ځکه هغه لوګې چې د سگرېټ څکونکي له خولې څخه راوتې نورو ته هم تاوان رسوي. همدا راز که چېرې امېلدواره بڼه سگرېټ وڅکوي ماشوم ته یې هم د زیان رسېدو امکان شته. نو لازمه ده هغه څوک چې سگرېټ څکوي ځانونه دې ترې په کلکه وژغوري.

د زده کوو نکو فعالیتونه:

یو د بل په مرسته د لوست متن ولولئ. او بیا دې خو زده کوونکي د ټولګي مخي ته په وار سره راشي او د سګرټ څکولو د زیانونو په اړه دې خبرې وکړي.

د لاندې کلمو مناسبه معنا له چوکاټ څه وټاکئ او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

کوچنی تاوان نیشونه

الف: سوري: _____
ب: زبان: _____
ج: ماشوم: _____

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د سګرټ، روغتیا، ضرر، کلمي په لنډو جملو کې وکاروي.

چرچرک او مپړی

يو د پوښم لوست

موڅه: د وخت بې کاره تېرولو په زيانونو پوهېدل، له وخت څخه په سمه توګه ګټه اخيستل او ددې کيسې لوستل او ليکل دي.

چو بنسټيزې:

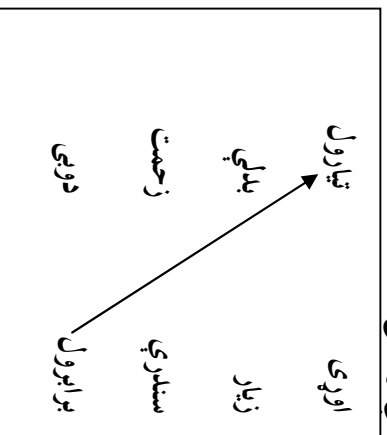
۱. آیا تاسې خپل وخت بیکاره تېروئ او که په کار او زيار کې يې تېروئ؟
۲. ستاسو په نظر خپل وخت يې څايه تېرول څه زيان لري؟
۳. ستاسو په فکر څوک چې په خپلو کارونو کې زيار باسي ژوند به يې څه ډول وي؟

يوه مېړه په اوړي کې ډېر زيار ايسته. ده به د ژمې لپاره خواره برابرول، چرچرک د ونې په بڼاخ ناست و او سندري يې وپلې، په دې وخت کې يې مېړی وليد، نو داسې يې ورته وويل: (ای ملګريه! څومره زيار باسي؟) مېړه ورته وويل: (څه، څه ته دې خپلې سندري وايه، ما پرېږده چې خپل کار وکړم) چرچرک سندري وپلې او په خوښۍ يې شپې او ورځې تېرولې. ژمې را ورسېد او چرچرک چې خواره نه درلودل، نو له مېړې څخه يې خواره وضو بنستل. مېړه ورته وويل: (تا خو د کار وخت په سندرو او ترانو تېر کړ او ما په ډېره خورۍ د ژمې لپاره خواره را ټول کړل). چرچرک په دې خبره غلې شو. مېړه يېا ورته وويل: (څرنگه چې په اوړي کې دې سندري وپلې، اوس نشا کوه!).

د زده کو و نکو فعالیتونه:

- په خپلو گروپونو کې متن ولولئ!
- د متن په مطلب له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې دهر گروپ یو تن د ټولگي مخې ته راشي د متن د مطلب په اړه دې خبرې وکړي او هم دې د کسې لنډیز خپلو ټولگيوالو ته ووايي.

• د چوکاټ د ورکول شویو کلمو هم معنا کلمې د کرني په واسطه سره وښلوی او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

الف: په ا وړي کې یو _____ ډېر زیار ایسته. (مېړي، مچي)

ب: چرچرک _____ وبلې او په خوښۍ یې شپې او ورځې تېرولې. (سندري، بدلې)

د ځایونو ساتنه

دوه دېرشم لوست

مورڅه: دمنښم لوستل، لیکل، د ځایونو د روغتیا په ارزښت او ګټو پوهیدل دي.

پوښتنې:

۱. روغ او جوړ ځایونه څه ګټې لري؟
۲. تاسې د خپلو ځایونو د ساتنې لپاره باید څه وکړئ؟
۳. په ځایونو باندې د کلکو شیانو ماتول کوم زیانونه لري؟

د ملالۍ ځاین خوږېده پلار یې د ځایونو کلینیک ته بوتله. ډاکټر چې کله د ملالۍ ځایونه ولیدل نو پوښتنه یې ترې وکړه: (په ځایونو دې څه مات کړي دي؟ ملالۍ ځواب ورکړ: پرون مې بادام پرې ماتول چې، پاسنی ځاین مې په درد شو. ډاکټر ورته وویل: (هېڅکله په ځایونو کلک شیان مه ماته، ځکه د کلکو شیانو ماتول ځایونه زیانمن کوي، ځایونه د خوړو د ژولو لپاره یوه ډېره ارزښت ناکه وسپله ده، که ځایونه مو روغ نه وي، خواره نشو ژورولی.

مور باید د خپلو ځایونو ښه ساتنه وکړو.) ډاکټر بیا ترې وپوښتل: ځایونه پرې مینځي؟ ملالۍ ځواب ورکړ (هو، هره شپه مخکې له ویده کېدو څخه یې مینځم.) بیایې ملالۍ ته وویل: ډېر ښه، نو مور ته په کار دي چې د خپلو ځایونو ښه ساتنه وکړو.

او پلار ته يې وويل چې د دغې نسخې درمل واخله او په وخت سره دې مخکې له جوړۍ خوړلو څخه وځوري. پلار يې د ډاکټر له لارښورنې څخه ډېر خوشحال شو او خپلې لور ته يې وويل: د ډاکټر صاحب لارښورنې هميشه په پام کې ونيسه، ترڅو د ځانپورنو په ناروغۍ اخته نه شي.

د زده کوو نکو فعاليتونه:

- په خپلو گروپونو کې متن ولولئ او د ځانپورنو دارزښت په اړه له يو بل سره خبرې وکړئ او بيا دې د هر گروپ يو تن د ټولگي مخې ته راشي او د خپلو ځانپورنو د ارزښت په اړه دې معلومات وړاندې کړي.
- لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې په لنډو جملو کې وکاروئ
(ځانپورنه - کلک شيان - مينځم)

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوست د متن له مخې څلور کرښې وليکي.

د ملاريا ناروغي

مورخه: د متن لوستل، لیکل او د زده کوونکو پوهېدل، چي د ملاريا ناروغي د ماشی د چیچلو په وسیله انسان ته لېږدول کېږي. او د مخنیوي لپاره یې باید ولاړې او ناپاکه اوبه له منځه یوړل شي.

پوښتني:

۱. د ملاريا ناروغي څه ډول ناروغي ده؟
۲. دا ناروغي له څه شي څخه انسان ته پیدا کېږي؟
۳. مخکې له دې چې څوک د ملاريا په ناروغي اخته شي، څه ډول باید له هغې څخه ځان وساتي؟

د ملاريا ناروغي د میاشي د چیچلو په وسیله انسان ته لېږدول کېږي. دا ماشي د انافل په نامه یادېږي چې په ولاړو اوبو، ډنډونو، تودو سیمو کې ژوند کوي. هلته هغې اچوي، د ملاريا ناروغي په اوږې او مني کې ډېره زیاته وي. د ملاريا د میاشي له چیچلو څخه وروسته په ناروغ سره او توده تبه راځي او کله کله زړه بدې هم لري. که دا تبه همېشې شي، نو د ډېرو نورو ناروغیو لامل گرځي په دې ناروغي کې د وینې کمښت منځ ته راځي. نو گرانو زده کوونکو! مورږ ته په کار ده چې د امکان په صورت کې د ناولر او چتلو اوبو ډنډونه له منځه یوسو او مخنیوی یې وکړو.

د کورونو کړکیو ته باید جالی ونیسو. او د شپې له خوا باید په پشه خانو کې ریډه شو. که چیرې څوک په دغې ناروغي اخته شي باید ډېر

ژر اړوندو کلینیکونو ته ورشي ځکه دا خطرناکه ناروغي د نه درملني په صورت کې د نورو ډېرو ناروغيو او حتی د مړینې لامل ګرځي.
مأخذ: افغان اساسي قابليتونه، پښتو لپاره د زده کړې لازمي مواد

د زده کوو نکو فعالیتونه:

• متن ولولئ او د ملاريا د تبي په هکله یو له بل سره خبرې اتري وکړئ بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د ملاريا د ناروغي په هکله دې خپل معلومات وړاندي کړي.

• په خپلو کتابچو کې د لاندې چوکاټ د کلمو متضاد شکل د کرښې په وسیلې

وروسته	وروسته
زولند	زولند
ډېر	ډېر
تود	تود
کمښت	کمښت

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.
- الف: د ملاريا تبه د میاشي د چیچلو په وسیله انسان ته _____ . (پېر ډول کېږي، پیدا کېږي)
- ب: د ملاريا _____ په اوري او مني کې ډیره وي. (ناروغي، چیچل)

هېوادنۍ مينه

څلور دېرشم لوست

موڅخه: له هېواد سره د زده کونکو د مينې او هغه ته د خدمت کولو د ذهبيت وده او پياوړتيا. او د دې منن سمول سول او سم ليکل دي.

پوښتني:

۱. په پورتني انځور کې څه شی وښی؟ خبرې پرې وکړی!
۲. زموږ د هېواد نوم څه دی؟
۳. هېواد ولې پر موږ گران دی؟

هېواد زموږ د ټولو افغانانو گټه کور دی. او په دې کور کې ژوند کوو. د هېواد د پاکی او سوتره هوا څخه گټه اخلو او په نعمتونو يې زموږ بدن وده کوي.

د هېواد اوبه، لمر، هوا، خاوره، خرونه او ټول طبيعت يې د خپل تن په شان را باندي گران او د زړه مينه ور سره لرو. خو دا مينه يوازې په ويلو سره نه، بلکې په دې لاره کې عمل د رښتيا نۍ مينې بڼه ټپوت کيدلی شي. هېواد له موږ نه کار غواړي چې په رښتيني توگه خپلو هېوادوالو ته خدمت وکړو.

نن چي مورږ زده کورنکي يور، د خپلي مينې د پوره ثبوت لپاره هم بايد خپل درسونه ښه زده کړو، د خپل گران هېواد او خلکو لپاره د کار او خدمت وړ وگرځو او په راتلونکي کې د دې وړتياوو په اساس وکړي شو چې خپل دا وړان او ويجاړ هېواد ودان کړو.

د زده کوو نکو فعاليتونه:

په خپلو گروپونو کې متن ولولئ!

د لاندې کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پيدا کړئ او د کلمو تر څنګ ېې په خپلو

کتابچو کې وليکئ!

الف: هېواد _____ وطن _____

ب: گټه _____ فايده _____

ج: وده _____ وطن _____

د: ويجاړ _____ وړان _____

نمو
فايده
وطن
وران

کورنۍ دنده:

- د لاندې جملو تش ځايونه د فرسونو په مناسبو کلمو سره ډوک کړئ او په

خپلو کتابچو کې ېې وليکئ!

هېواد زموږ د ټولو افغانانو گټه کور _____ . (دې، ده)

د هېواد اوبه، لمر، هوا او خاوره را باندې گران _____ . (دې، لري)

د غزني ښار

موږ څه: د مين لوستل، ليکل او د خپل هېواد د غزني د تاريخي نښانو پيژندل دي.

پوښتني:

۱. تاسو ته د خپل هېواد تاريخي ځايونه معلوم دي؟ نومونه يې واخلئ؟
۲. د غزني په ښار کې د تاريخي ځايونو نښې ښايي مو ليدلې دي؟

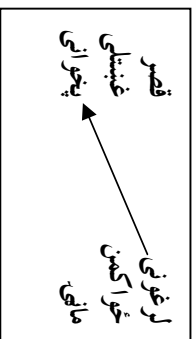
غزني زموږ د گران هېواد افغانستان چير لږ غونډي ښار دی، غزني د اسلام د سپيڅلي دين له راتگ سره په لومړيو وختونو کې د غزنويانو د پاچاهۍ مرکز و، دا ښار د سلطان محمود غزنوي له خوا اداره کېده، سلطان محمود غزنوي نه يوازې يو ځواکمن پاچا و، بلکې د هنرونو ښه پالونکی هم و، هغه د غزني ښار له پوهانو او هنرمندانو څخه چوک کړی و.

د غزني په ښار کې د لرغونو آثارو نښې ښايي لا تر اوسه هم پاتې دي له هغو څخه دوه ستر منارونه دي چې د کابل او غزني د سرک په غاړه اوس له خپلو تاريخي وياړونو سره ولاړ دي. همدا راز يوه ماقه او د هغه وخت د سرتېرو د استوگنځيو نښې ښايي هم ليدل کېږي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

په خپلو گروهونو کې دې متن ولولئ او د لوست د مطلب په اړه دې یو د بل سره خبرې وکړئ. بیا دې د هر گروه یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د غزني د ښار په هکله دې معلومات ورکړي.

د لاندې چوکاټ هم معنا کله په خپلو کتابچو کې یو له بل سره په مناسبو کلمو وښلوی!

کورنی دنده:

زده کونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه د فورسونو په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: غزني زموږ د گران هېواد افغانستان یو _____ ښار دی. (لرغزني، زور)

ب: د غزني په ښار کې د لرغونو _____ ښيي ښايي لا تر اوسه هم پاتې دي. (هنر، آثار)

دوه اختر ونه

موږ څه: چې زده کړونکي د کوچني او لوی اختر په هکله معلومات ترلاسه کړي او دا متن سم ولولي او سم يې وليکي.

پوښتنې:

۱. په انځور کې څه شی وښيي؟ خبرې پرې وکړئ!
۲. پورهېرې چې زموږ خلک په کال کې څو اختر ونه لري؟
۳. ستاسو په فکر خلک ولې په اختر ونو کې خوښحالي کوي؟

مسلمانان په کال کې دوه اختر ونه لري، يو يې کوچنی اختر دی، چې د

روژې د مياشتې په پای ته رسېدو سره رارسېږي او دويم يې لوی اختر دی.

په اختر ونو کې خلک نوي کالي اغوندي. بنڅي، پېغلي او ماشومان خپل

لاسونه سره کوي، ځوانان او سپين ږيري د اختر د لمانځه لپاره جوړمانو ته

ځي، هلته د اختر لمونځ کوي. همدا رنگه

په لوی اختر کې زموږ هغه خلک چې

اقتصادي توان او وس ولري په دغو

ورځو کې د پسونو، سپړليو او نورو څارويو

په جلالو سره قرباني کوي او ځيني خلک

په گډه د غويانو په جلالو سره په قرباني،

کې برخه اخلي. چې د هغو يوه برخه خوښه

په خپلو خپلوانو، گاونډيانو او بي وزلو خلکو وېشي. په اختر ونو کې خلک يو

بل ته مبارکي وايي او يو د بل کورونو ته ځي.

د زده کوو نکو فعالیتونه:

♦ زده کوونکي دي متن په خپلو گروپونو کې له یو بل سره ولولي او د متن د

مطلب په اړه دې خبرې وکړي.

♦ د جملو تش خايرنه دې په قوسونو کې په مناسبو ليکل شوو کلمو ډک کړي!

په کوچني اختر کې خلک نوي کالي _____ . (اخوندې، نه اخوندې)

بسځي، پيغلي او ماشومان خپل لاسونه سره _____ . (کوي، کوو)

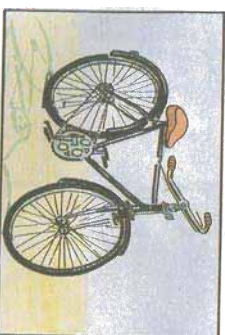
سپين زبيري او خوانان د اختر د لمانځه لپاره جوړماتونو ته _____ . (ورځي، نه ځي)

هغه خلک چي وس او توان لري په دغو ورځو کې _____ کوي. (قرباني، خيرات)

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د (کوچني، اختر، لوی) کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

د تګ راتګ و سېلې

موخه: د تګ او راتګ د وسیلو پېژندل، په ارزښت او ګټو یې پوهېدل او ددې لوست سم لوستل او لیکل دي.

پوښتني:

۱. په انځورونو کې څه وینئ؟
۲. ستاسو په فکر موز د تلو او راتلو لپاره څه شي ته اړتیا لرو؟
۳. د کلي او بانډو خلک خپل بارونه او مالونه په څه شي وړي او راوړي؟

د یوه هیواد د پرمختګ لپاره د ډېرو نورو شیانو په څنګ کې د وړلو او راوړلو وسېلو ته هم اړتیا ده. ځکه چې د خلکو ټولې اړتیاوې په یوه وخت او یوه ځای کې نه پوره کېږي. هغوی ځینې وختونه نورو ځایونو ته ځي یا د نورو ځایونو څخه خواره او د اړتیا وړ شیان خپل سیمو او کلو ته راوړي. چې د دې کار د تر سره کولو لپاره دغو وسایلو ته اړتیا پیدا کوي لکه موټرونه، لاری، ګاډی، بایسکلونه، او همدا راز د ځینو څارویو لکه آس، اوبښ، کچر، خر او نورو څخه هم د بار وړلو لپاره ګڼه اڅلي خپلې ستونزې او اړتیاوې پرې لري کوي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن له یو بل سره ولولئ. او نوي کلمې معنا کړئ!
- خو زده کوونکي دي د بار ورونکو وسېلو نومونه د ټولگي په مخ کې واخلي.

- د لاندې چوکاټ د مفردو کلمو څخه د جمع کلمې جوړې او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ!

مفرد	جمع
آس	اسونه
اوښ	
کچر	
موټر	

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په جملو کې وکاروئ! او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
آس، موټر، کچر، بايسکل

مورخه: جرگه و پيژني، په دې پوره شي چې شخړې او ستونزې په جرگو اوازېږي او هم د متن سم لوستل اوسم لیکل دي.

پوښتي:

۱. ستاسو په نظر جرگه څه ده وايي؟
۲. زموږ خلک خپلې ستونزې څه ډول اواروي؟

زموږ خلک خپلې ستونزې د جرگو له لارې اواروي. افغانانو ته دا پخوانی دود له نیکونو څخه پاتې دی چې زموږ خلکو د څه منل شوی دود له پخوا څخه تر نن ورځې پورې پاللی دی. کله چې په ولسونو کې کومه ستونزه راپېلې شي، نو بیا جرگې جوړوي او خپلو ستونزو ته د جرگو په مرسته د حل لارې لټوي. جرگې ځانگړې قوانین لري. په دې غونډو کې د قوم هغه سټین ډیږي او مشران راتلوېږي چې ټول ته منلي وي. جرگه کورنکې په یوه ټاکلې او ځانگړې ځای کې راغونډېږي، اړوندو ستونزو باندې خبرې کوي او په پای کې خپله عادلانه پرېکړه اعلانوي. زموږ خلک د جرگو پرېکړو ته په درنښه سترگه ګوري او هغه مني.

د زده کوو نکو فعالیتونه:

متن دي ولولي او په خپلو گروهونو کي د متن د مطلب په اړه له يو بل گروه خبري وکړي او بيادي د هر گروه يو تن د ټولگي مخي ته راشي او د متن د مطلب په اړه دي خبري وکړي.

زده کوونکي دي د ليکل شوو کلمو لپاره د هغو مترادفي کلمې په چوکاټ کي پيدا او دکلمو تر مخي دي په خپلو کتابچو کي وليکي.

الف: جرگه:— دروني جوړي غونډه

ب: ستونزي: _____

ج: سپيڅلي: _____

د: خانگري: _____

ه: پرېکړه: _____

فصله
روغه جوړه
مشکلات
پاک
خاص

کورني دنده:

زده کوونکي دي د جرگه، پرېکړه، روغه جوړه کلمې په لنډو جملو کي وکاروي.

وزلوبه (بز کشي)

موخه: د متن لوستل، ليکل د بز کشي، د لوبې پيژندل او ددې لوبې په هکله معلومات تر لاسه کول دي.

پوښتنې:

۱. آیا تاسو په کوم ځای کې وزلوبه ليدلې ده؟
۲. څوک د وزلوبې په اړه خبرې کولې شي، چې دا لوبه په څه ډول تر سره کېږي؟
۳. دغه لوبه زموږ د هېواد په کومو ولايتونو کې تر سره کېږي؟

وز لوبه زموږ د خلكو ډېره لرغونې او په زړه پورې لوبه ده. دا لوبه زموږ د هېواد په شمالي ولايتونو کې ډېره دود ده. په دې لوبه کې هغه مهارت لرونکي سپاره گلهون کوي چې خپل اسونه يې د دې لوبې لپاره په خاصو مهارتونو سره روزلي وي. دوی په دوو ډلو وېشل کېږي او په بېلو بېلو نومونو يادېږي.

د وزلوبې د ميدان په مرکزي برخه کې يو ټاکلی ځای په پام کې نیسي چې د حلال د دايرې په نوم يادېږي. حلال شوی خوشکی يا وزه په دغې دايرې کې اچوي. د بز کشي، لوبه د حلال له دايرې نه پيل، بيا په يوې بشپړې دورې سره چې له يوه بل ټاکلي ځای څخه را څرخېږي. دوه ځلي خوشکی بايد د حلال دايرې ته ورسوي او هلته يې وڅرخوي په دې توگه هر ټيم چې په دغه لوبه کې نسبت نورو ته زيات فعاليت سرته ورسوي هغه ډله د لوبې گټونکي بلل کېږي.

دا لوبه زموږ د هېواد په زياتو ولايتونو کې هر کال د خپلواکۍ د جشن په وياړ تر سره کېږي. خلک د نندارې لپاره هلته ورځي او همدا راز د کابل په ښار کې هم هر کال د جشنونو او نورو خوشحاليو په ورځو کې تر سره کېږي.

لغتونه او معناگانې:

لرغونې :	ډېر قديمې
گټورنکې :	وړونکې
غښتلې :	قوۍ
وياړ :	افتخار
دود :	رواج
پيل :	شروع
ننداره :	سپل او کتل

د زده کوو نکو فعاليتونه:

◆ زده کوونکي دې متن ولولي او بيا دې د لوست د اصلي مطلب په هکله يود بل سره خبرې وکړي وروسته دې د هر گروپ يو تن راشي او د وزلوبې په اړه دې معلومات ورکړي.

◆ د لاندې جملو تش ځايونه دې د چوکاټ په مناسبو کلمو ډک کړي او په خپلو کتابچو کې وليکي.

الف: د بزکشي لوبه زموږ د خلکو يوه ډېره _____ لوبه ده.

ب: دا لوبه زياتره د هېواد په _____ ولايتونو کې ډېر دود لري.

شمالي
لرغونې

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په لنډو جملو کې وکاروي او په کتابچو کې دې وليکي.
وزلوبه، هېواد، تيم، جشن

د اوړي موسم

موخه: د اوړي دموسم پېژندل، د اوړي په موسم کي د هوا، مېورو او غلو دانو د پخېدو پسه هکله پوهېدل. د متن لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

۱. اوړی د کال څوروم موسم دی او کومې مياشتې په کې شاملې دي؟
۲. په اوړي کې کومې غلې او دانې پخېږي؟
۳. په اوړي کې ولې مېوې او دانې پخېږي؟

اوړی د کال دویم موسم دی، دا موسم هم درې میاشتې دی: (چنگاښ، زمري او وږی) چې ځینې خلک ورته د سرطان، اسد او سنبلې میاشتي هم وايي، د اوړي په موسم کې هوا وړو وړو توډېږي، چې دا تودوخه ډول ډول مېوې لکه خټکې، هندواڼې، مڼې، ناک، شفتالو، زردآلو، آلبالو، انگور، کیلاس او همدا رنگه ټولې ځلې دانې پخوي. چې زمونږ د روغتیا او د ژوند سمبالولو لپاره په زړه پورې گټې لري.

په دغه موسم کې بزگران د خپلو غلو او دانو په راټولولو پسل کوي او د پیسولي د موسم د خپل کار او زیار گټې لاس ته راوړي او خپلې اړتیاوې پوره کوي، ځینې بزگران او باغوانان د خپلو اړتیاوو څخه زیاتې مېوې او دانې د پلورلو لپاره بازارونو ته وړي او هلته یې خرڅوي او له پیسو څخه یې د ژوند نورې اړتیاوې پوره کوي.

لغونه او معناکاني:

موسم : فصل ، وخت ،
زیار : زحمت

د زده کوونکو فعالیتونه:

يو د بل په مرسته دې د اوړي د موسم متن ولولي او بيا دې خوزه کورنکي په وار سره د اوړي په هکله خبرې وکړي.

د اوړي د میاشتنو د نومونو هم معنا کله دې له چوکاټ څخه پیدا کړي او د کلمو تر څنګه دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

سنبه
اسد
سرطان

الف: چنگاښ: _____
ب: زمري: _____
ج: وري: _____

کورنۍ دنده:

- زده کورنکي دې د لاندې جملو تش ځایونه په قوسونو کې د لیکل شوو مناسبو کلمو له مخې ډک کړي.
- الف: اوړی د کال _____ موسم دی. (دویم، لومړی)
ب: د اوړي په موسم کې هوا ورو ورو _____ . (تودېږي، سپړېږي)

مورځه: د باغوان د دندې د ارزښت او کتو پوهېدل او د دغه متن لوستل ، لیکل او په متن کې ورته (مشابه) کلمو پېژندل دي.

پوښتی:

۱. تاسې پوهېږئ چې باغوان چاته وايي؟
۲. تاسو ویلې شئ باغوان کوم مهم کارونه سرته رسوي؟

کیسه:

یوه ټورال یو بڼی درلود. هغه به هره ورځ د سهار له خوا ځیني شیان لکه لور، رمی او بیل په لاس د باغ په لور روان و. باغوان به په باغ کې ډېر زیار ایسته. ښې مېوې لرونکي ونې یې پکې کښېږلې وې. ده به د ونو له بیخونو څخه یې کاره واېښه لېرې کول. او به یې ورکولې او بیره کړۍ به یې له کار او خدمت څخه خلاصون نه و.

هر کال به یې له دغه باغ څخه څه ناڅه گټه تر لاسه کوله او له دغې لارې به یې خپله گوزاره په ښه توگه کوله. لږه موده وروسته باغوان مړ شو. د هغه زوی چې د خپل پلار څخه یې بیل ژوند کاوه د پلار ټول مال او باغ وړپاتې شو.

زوی یی په بی پروایی او چرچو پیل وکړ. د لقي او بی پروایی له کبله د باغ خم خورای تری پاتی شوه. اوبه به نه ورسېدی، نو د باغ ونی ورو ورو وچي او له گټي څخه ولوېدی، دی اړ شو چې باغ او جایداد خرڅ کړي څه موده یی په هغو پیسو خپله کوزاره وکړه، په پای کې هغه هم خلاصي شوي. د خورای او غریبی په کراوړنو اخته شو.

لغتونه او معناګانې:

چرچو :	عیش یا مزي
ګری :	ساعت
بهرال :	باغوان

د زده کوو نکو فعالیتونه:

په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ یو تن دې د تیرلګي مخي ته راشي او د متن مطلب دې نورو ته د کیسي په توګه ووايي.

د لاندې ورته (مشابه) کلمو لپاره په چوکاټ کې دوي معنا ګانې درکړل شوي دي ناسي یی ناسمه معنا پیدا او د کلمو تر څنګه یی په خپلو کتسابجو

طرف، خوا
یوم
پیرای
د ریدلو آله

کې ولیکئ:

الف: لور: _____

ب: لور: _____

ج: پیل: _____

د: پیل: _____

کورنی دنده:

- زده کونکي دې لاندې کلمې په جملو کې وکاروي او په خپلو کتسابجو کې دې ولیکي.

لور، لور، پیل، پیل، باغوان

د ونو گټې

موخه: زده کونکي د ونو په گټو او ارزښت وپوهېږي. د مېورو لرونکو او بې مېورو ونو پسه تېرېر او گټو وپوهېږي او لاندې متن ولولي او وښيي لیکي.

چو پښتني:

۱. ستاسو په نظر، ونې کومې گټې لري؟
۲. آیا تاسې په کور کې ونې لرئ، رښلې شې چې څه گټې لري؟

ونې د انسانانو په ژوند کې ډېرې گټې لري، په هر ځای او سیمه کې چې ونې ډېرې وي د هغې سیمې هوا د روغتیا لپاره ډېره گټوره ده. ټول انسانان، څاروي او مرغان پاکې هوا ته ډېره اړتیا لري. ناپاکه او گردجنه هوا د ناروغو سبب گرځي.

همدا راز په هغه ځای کې چې ونې ډېرې وي، دهغه ځای چاپېریال هم سمسور وي چې دسیمې سمسورتیا او پاکي د انسان د روغتیا سبب گرځي. همدا رنگه په سمسورو سیمو کې ډېرې ونې د بادونو او سپلاونو د مخنیوي سبب گرځي.

زمونږ په هېواد کې د ونو ډېر ډولونه شته، چې یو ډول یې مېوه لرونکې ونې او بل ډول یې بې مېوې ونې دي. د مېوه لرونکو ونو ډېرې ښې گټې د هغو مېوې

دي، سربيره په دې انسانان د بي مېورونوله لرگيو څخه د ژوند نوري اړتياوي پوره کوي.
د کورونو، کرکيو، دروازو، مېزونو، څوکۍ، الماري، او تر ټولو مهمه دا چې د سپين کاغذ په جوړولو کې ترې خورا ډيره گټه اخيستل کېږي. همدا رنگه په ژمي کې هم د کورونو د تودولو لپاره ترې کار اخلي.

د زده کوو نکو فعاليتونه:

- ◆ زده کونکي دې په خپلو گروپونو کې لوست ولري.
 - ◆ د ونو د گټو په اړه دې په شفاهي توگه خبرې وکړي.
 - ◆ لاندې کلمې دې په خپلو کتابچو کې وليکي او بيا يې په تورو واري.
- (وني) – روغتيا – سپېڅلي – مېوي)

کورنۍ دنده:

– زده کونکي دې په خپلو کتابچو کې د متن لوستل شوي برخه په بېسکلي خط وليکي.

د وخت ارزښت

موڅپه: د وخت په ارزښت پوهېدل او له هغه څخه هر اړخيزه گټه اخيستل او د لوستلو او ليکلو د مهارتونو لاس ته راوړل دي.

چوښتنې:

۱. که تاسو خپل کارونه په ټاکلي وخت سر ته ورسوئ پایله به يې څه وي؟
۲. ولې وايي چې وخت د سرو زرو په ډول ارزښت لري؟

ما ټول خلک پېژني، خو ځان نه پوه کوي، زه په تلوړ سره روان يم. چي پور خل ولار شم بيانه راگرځم. زما په قدر ځيني خلک نه پوهيږي او له ما سره بي پروايي کوي. زه داسي خلکو ته حيران يم چي دوی زما په تلو سره ځوانان شي، خو بيا کله چي د ځوانۍ عمر يې تېر شي ما هېر کړي، تر هغو چي سپين ږيري شي.

خو زه تاسو ته د دوستۍ دا خبره کوم چي زما په قدر پوه شئ او ما وړيا له لاسه مه ورکوئ. زه چور قيمتي يم او خلک ما سره زر بولي. نو اوس ووايست چي زما نوم څه دی؟ زه به يې درته ووايم زما نوم وخت دی.

ماخذ: پښتو زده کړي اساسي قابليتونه

لغتونه او معناگانې

تلوار :	گرڼديتوب
وړيا :	مفت
تللو :	تگ - تلل
سره زر :	طلا -

د زده کوو نکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دي متن په خپلو گروپونو کې ولولي، وروسته دي د هر گروپ یو تن د ټولگي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دي خبرې وکړي.
- د لاندې چوکاټ مترادفي کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بیا یې له یو بل سره د کرني په واسطه وښلوئ.

قدر	له ياده ایستل
هېرول	مفت
ورپا	پارزښته
قيمتي	ارزښت

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دي په خپلو کتابچو کې د وخت، قدر، سره زر کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

باران

موضوعه: زده کورنکي بايد پوه شي چې باران څنگه منځ ته راځي، څه کښي لري. او د متن سم لوستل او ليکل دي.

پوښتي:

۱. څوک ويلى شي چې باران څمکي ته څه کښي رسوي؟
۲. که چيرې باران نه وي څه پيښيږي؟
۳. ستاسو په نظر باران څنگه منځ ته راځي؟

اوبه د تېولو ژوو د ژوندې پاتې کېدو لپاره له لومړنيو اړتياوو څخه گڼل کېږي. نو ځکه باران هم د ژوند لپاره ډېر ارزښت لري. ځمکه اوبه کوي، ونو، بوټو او ټولو نباتاتو ته ژوند او وده ورکوي. د انسانانو، څارويو، الوتونکو او د نورو ټولو ژوو ژوند د اوبو په وسيله پايښت مومي.

اوس بايد پوه شو چې باران څنگه راځي؟ د ځمکي پرمخ اوبه د لمر د وړانگو په واسطه تودېږي، ورو ورو د بخار په توگه هوا ته پورته کېږي، بيا هلته د هوا د لوړوالي له امله سره او د وريځو په څېر په فضا کې راټولېږي او د څاخکو په څېر بېرته ځمکي ته رابښکته کېږي چې مورې يې باران يا د الله تعالی (ج) لورې رحمت بولر.

لغتونه او معناگانې:

ژوي :	ژوندي موجودات
اړتيا :	ضرورت
بقا :	پايښت
په څير :	په نشان
وده :	نمو

د زده کوو نکو فعالیتونه:

◆ متن دي په لور آواز ولولي.

◆ د اوبو د گټو په هکله دي يو له بل سره خبرې وکړي او بيا دي له هر گروپ څخه يو تن د ټولگي مخي ته راشي او د اوبو د گټو په هکله دي نورو ته معلومات ورکړي.

◆ د لاندې گڼو وډو کلمو څخه يوه لږه جمله په خپلو کتابچو کې جوړه کړئ.
(باران، رحمت، بولر، د الله تعالی (ج)، لوی)

کورنۍ دنده:

- لاندې جملي ولولئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.
- باران د ژوند لپاره ډير ارزښت لري. ځمکه پرې اوبه کېږي او سمسور تيا مومي. ونو، بوټو او ټولو نباتاتو ته ژوند او وده ورکوي.
- باران د الله تعالی لوی رحمت او د ژوند له لومړنيو اړتياو څخه بلل کېږي.

بزگر

پنجه څلوښتم لوست

موخه: د نظم لوستل، ليکل او د بزگر د دندې په ارزښت او گټو پوهېدل دي.

پو پښتني:

۱. تاسو کوم بزگر پېژنئ؟
۲. بزگر په ځمکه کې څه شی کوي؟
۳. بزگران له کومو شيانو څخه د ځمکې په کرلو کې کار اخلي؟

ځمکه وتره په اوبو کا
بيا ېې يوې په غوړو کا
تخم و شيندې پټې کې
بيا ماله ېې په ورو ورو کا
څوک کرکله په ماشين کا
دچا زړه بيا غوړي شين کا

(دروغمن)

کېسې:

هغه کومه کلمه ده که د بڼې لورې نه ېې ولرې دخورلو شی او که د
کين لورې نه ېې ولرې د اغوستلو شی ورڅخه جوړېږي؟

۴، ر، څ = () ۳، ر، م = ()

لغتنه او معناکاني:

وتره :	نيمه وچه
يوې :	قالبه
شيندې :	تيتوي
کرکله :	کښت
شين :	څمجن
بڼې :	راسته
کين :	چپه

د زده کوو نکو فعالیتونه:

• زده کورنکي دې نظم له یو بل سره ولولي او مطلب دې په خپلو منځونو کې وروایي او بیا دې د هر گروه یو غړی د ټولگي مخې ته راښيي او د بزگرۍ په اړه دې خبرې وکړي.

• زده کورنکي دې د لوستل شوي کیسې، څواب په خپلو کتابچو کې ولیکي او زیار دې ورباسي چې داسې کلمې پیدا کړي چې د کین لوري څخه په لوستلو سره یوه معنا او د نني لوري څخه بله معنا ورکړي. لکه (جرم او مرج)

پوښتنې:

- بزگر ځمکه په څه شي یوې کوي؟
- بزگر په ځمکه کې څه شي کوي؟
- بزگران کله چې په پتو کې تخم وښیندي وروسته یې ولې ماله کوي؟

کورنۍ دنده:

- زده کورنکي دې د بزگر شعر په یاد زده کړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

تر کابڼ

موخه: د تر کابڼ په ارزښت پوهېدل، د تر کابڼ د سامانونو پېژندنل، د متن سم لوستل او سم لیکل دي.

پوښتنې:

۱. په پورتنۍ انځور کې څه شي ويني؟
۲. ستاسو په نظر تر کابڼ له لږ گڼو څخه کوم شيان جوړوي؟
۳. د تر کابڼ د سامانونو، نومونه څوک ويلى شي؟

تر کابڼي ډېر بڼه او گڼور کسب دی. تر کابڼ په ټولنه کې خورا ارزښت لري. تر کابڼ ته ټول خلک اړتيا لري. د اجمل مشر ورور تر کابڼ دی. هغه د لږ گڼو څخه د قرآنکریم بڼه رېپلونه، مېزونه، څوکي، دروازي، کرکي، د ليک تختي، خطکشونه او الماري جوړوي، همداراز د بزگري لپاره هم ځينې سامانونه لکه ژغ، غاښور، ماله، راشپيل، بناخي او داسي نور شيان جوړوي. تر کابڼ خپل کارونه په اړه، تېشه، رنده، برمه او ډېرو نورو سامانونو ترسره کوي. خو اوس د تر کابڼ له ځينو سامانونو لکه رنده، برمه، اړه او داسي نورو څخه د برېښنا په وسيله کار ترې اخيستل کېږي. د تر کابڼ لپاره کار آسان شوی دی او کولی شي چي په لږه موده کې د اړتياوړ خورا بڼه شيان جوړ کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه :

له یو بل سره متن ولولئ!

◆ د ترکان او د هغه د سامانونو په اړه خبرې وکړئ!

◆ د لاندې جملو تش ځایونه په قوسونو کې په لیکل شوو مناسبو کلمو ډک کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

- ترکانې ډېر بڼه او ګټور کسب _____ . (دی، لري)

- هغه ته ټول خلک اړتیا _____ . (لرو، لري)

د مشق او تمرین املا: زده کونکي دې له یو بل سره د متن د جملود املا کار وکړي.

◆ زده کونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې هجا کړي. لکه
(تر - کان)

(ترکان، ټولنه، اجمل، لرګیو، اړه، ترښځ، رنده، برمه)

(رایل) یا (رحیل) د ضرب (X) د نښې غوندې له لرګي څخه جوړه شوي یوه

آله ده چې په منځنۍ برخه کې قاتېرې او قرآن کریم ورباندې اېښودل کېږي.

کورنۍ دنده:

- د ترکان د سامانونو، نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې یې وکارولئ!

تېلېفون

اوه څلورنېم لوست

موضوعه: چې زده کونکي تېلېفون ويژني په ارزښت يې پوه شي. بشر ته د خدمت کولو ذهنيت پيدا کړي. اولاندي متن سم ولولي او سم يې وليکي.

چو پښتني:

1. تېلېفون د څه شي لپاره کارول کېږي؟
2. تېلېفون څه ارزښت لري؟
3. تېلېفون که نه وای څه کېدل؟

د تېلېفون اختراع د لومړي ځل لپاره د يو امريکايي پوه له خوا چي (ګراهام بل) نومېده وشوه. خو د ګراهام بل تېلېفون بشپړ نه و. وروسته د نورو پوهانو له خوا تېلېفون بشپړ شو او تر لېږي واټن پورې يې غږ وليږدوله. اوس په نړۍ کې د تېلېفون په اړه زيات بدلونونه رامنځ ته شوي دي. خلک کولی شي په ډيرې آساني سره د نړۍ له يوه ګوټ څخه بل ګوټ ته خپل پيغام واستوي. سر بېره پر دې اوس کو چني تېلېفون چي ګرځند (موبايل) نومېږي په بېلابېلو ښو ډير ښکلې جوړ شوي دي. (موبايل) ګرځنده تېلېفون ته وايي. کېدای شي چې هر څوک يې هرځای له خپل ځان سره وګرځوي. او د اړتيا په وخت کې ترې کار واخلي.

لغتونه او معناگانې:

واټن :	فاصله
گوت :	گوبڼه
ستونزي :	مشكلات

د زده کوو نکو فعالیتونه:

♦ زده کوونکي دې په خپلو گروپونو کې دټلېفون متن ولولي او بیا دې له هر گروپ څخه یو تن د ټلېفون په اړه خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.

♦ د لاندې کلمو مترادفي کلمې له چوکاټ څخه پیدا او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

فاصله
پوره
نوبت

۱. اختراع: _____

۲. بشپړ: _____

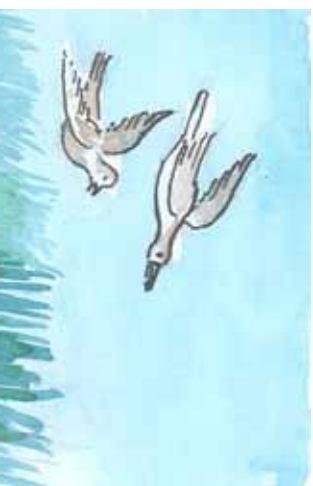
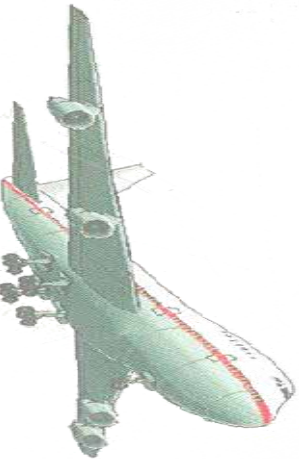
۳. واټن: _____

♦ پورتنۍ کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په لنډو جملو کې وکاروئ.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې (د ټلېفون، پیغام، نړۍ) کلمې ولیکي او بیا دې په لنډو جملو کې وکاروي.

دالوتونکو وزرونه

موخه: د مين لوستل، ليکل او هم چې زده کونکي په دې پړه شي چې انسان د مرغانو د الراتلو له مخې الرتکه جوړه کړه.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر که د الرتونکو مرغانو وزرونه نه وای څه کېدل؟
۲. انسانان د الرتکې څخه کومې گټې اخلي؟

ملالۍ او اسد دواړه د خپل کور په باغچه کې په لوست ويلو بوخت وو. د مطالعې په وخت کې ناڅاپه د دواړو پام د يوه ښکلې مرغېه خواته شو. اسد له ملالۍ څخه پوښتنه وکړه: آيا تر اوسه پورې ستا دې خبرې ته پام شوی چې وزر لرونکي ژوي الرزي؟ ملالۍ وويل: هو! پوهېږمه هغه الرتونکي چې وزرونه لري کولی شي چې والرزي. د الرتونکو وزرونه د دوی د جسامت په اندازې لوی او واړه دي. دلویو وزرونو الرتونکي ډېره اوچته الرتنه کوي. ډېرو لرو سيمو او هېوادونو ته هم تللی شي. ټول الرتونکي ډېر ښکلي هم دي. خو کاشکې، زه هم الرتونکې وای! چې ډېرې لوړې هوا ته مي الرتل کولی شوی! اسد په ځواب کې ورته وويل: خورې، لوی خدای (ج) انسانانو ته هسې فکري قوت او پوهه ورکړې ده چې د هغې په مرسته کولی شي نوښتونه وکړي.

هغه وسایل جوڙ کړي، چې ډېرو لرو او لوړو ځایونو ته پرې لاړ شي. لکه څنګه چې انسان وکولی شول د خپلې همدې پوهې په واسطه الوتکه اختراع کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- ◆ زده کوونکي دې په ګروپونو کې متن ولولي او د مطلب په هکله دې یو بل سره خبرې وکړي او بیا دې دهر ګروپ یو تن د ټولګي مخي ته راشي او د متن په اصلي مطلب دې څرګندوي وکړي.
- ◆ زده کوونکي دې نوي لغتونه په خپلو کتابچو کې وليکي او معنایې کړي. واره، الوتونکي، پوهه، الوتکه.
- ◆ لاندې نیمګړې عبارتونه په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ!
 - ملالۍ او اسد دواړه د خپل کور په باغچه کې په درس وپلو.....
 - د مطالعې په وخت کې ناڅاپه د درارو پام د یوه ښکلې..... خواته شو.
 - اسد له ملالۍ څخه پرېښته وکړه: آیا تراوسه پورې ستا دې خبرې ته پام شوی دی هر هغه ژوی چې وزونه لري.....
 - ملالۍ ورپیل: هو! پوهېم چې ټول الوتونکي وزونه.....

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوست له متن څخه څلور کرښې په خپله خوښه وليکي.

شتمني طبيعي

ننه څلوربښتم لوست

موڅخه: د هېواد د اقتصادي شتمنيو پېژندل او دهغو ساتنه، په متن کې د جمعي او مفردو کلمو پېژندل او د دغه متن لوستل او ليکل دي.

پوښتني:

۱. ستاسو په فکر شتمني څه معنا او مفهوم لري؟
۲. د څنگلونو څخه څه شي په لاس راځي؟
۳. له څنگلونو څخه کومې گڼې تر لاسه کوو؟

زموږ د هېواد څنگلونه، دښتې، خرونه او ټول کانونه د سرو او سپينو زرونه چوک دي. موږ بايد خپلو درسونو کې زيار وباسو علم او پوهه زده کوو، چې د خپل هېواد له طبيعي شتمنيو څخه په سمه توگه گټه واخلو او خپل هېواد ودان او سمسور کوو.

لغورنه او معناگانې:

شتمني :	دارايي، پانگه
کانونه :	معدني زېرمې
پوهه :	علم

د زده کوو نکو فعالیتونه:

• زده کوونکي دي په وار سره لوست ولولي او بيا دي له هر ګروپ څخه يو

تن د ټولګي مخي ته راشي په مطلب دي خبري وکړي.

• زده کوونکي دي په لاندې چوکاټ کې د جمعو کلمو ترڅنګ مفردې

کلمې پيدا او په خپلو کتابچو کې دي وليکي.

مفرد	جمع
ځنګل	ځنګلونه
	غرونه
	کانونه

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دي (د ځنګلونه، سيندونه او کانونه) کلمې په لاسو جملو کې وکاروي.

موخه: چې زده کورنکي د کار د ارزښت او ګټو په هکله پوه شي او د بې کارۍ په زیانونو او بدو پایلو وپوهیږي. او لاندې متن سم ولولي او سم بې وليکي.

پوښتنې

۱. آیا د کار او زیار په هکله څه پوهیږئ خبرې پرې کولی شئ؟
۲. کار څه ګټې لري؟
۳. که موږ او تاسې کار ونه کړو پایلې به یې څه وي؟

خوږو زده کورنکو! ټول انسانان، څاروي او مورخان د خپل پايښت لپاره شپه او ورځ کار کوي. چې په زیار او هڅو یې د ژوند چارې سمې دي. د مثال په توګه بزګران موږ ته ځم، جوار او داسې نور کري د همدغو بزګرانو له برکته زموږ دسترخوان په چوچۍ او نورو شیانو باندې رنگینه وي. همداراز د مالیار د یوم په برکت باغونه او بڼونه سمسورېږي. نو که چېرې موږ لاس تر زني کینو دا څیره څرګنده ده چې له زیان سره به مخامخ شو.

هوښیاران وايي: کار وکړئ ځکه چې د بې کارۍ ژوندون ګران دی.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- ◆ زده کونکي دې لوست له یو بل سره ولولې. خو زده کونکي دې په وار د ټولګي مخي ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.
- ◆ زده کونکي دې په لوستل شوي لوست کې داسې کلمې پیدا کړي چې له درېو او پنځو تورو څخه جوړې شوي وي.

بیا بې په خپلو کتابچو کې هیڅا کړي. لکه انسان (ان-سان) جهان (ج-ه) - هان) له مفردو کلمو څخه دجمعي کلمې جوړې کړئ!

مفرد	جمع
څاروی	
کور	
بزرګر	

کورني دنده:

- زده کونکي دې په خپلو کتابچو کې له لاندې ګڼو وړو کلمو څخه سم بیت جوړ کړي.

۱. مور، ته، غم، جوار، بزګران، او داسې، کړي، نور.
۲. ګران دی، د بې کارۍ، کار وکړئ، ژوندون، ځکه چې.

موخه: د ورمونو په معناگانو پو هيل ، په ژوند کي پري عمل کول او د متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پو پښتني

۱. کي انو زده کونکو! کله مو له چا څخه ورمونه اورېدلي دي؟
۲. له مور، پلار، استاد او نورو مشرانو څخه د ورمونو اورېدل څه گټه لري؟
۳. ورمونه څه معنا لري؟

بښه خلک هغه دي، چي نورونه گټه ورسوي.

پر خپلو ژمنو وفا وکړئ.

په دنيا کي بښه عمل، د دين او دنيا کرونده ده.

څوک چي خپله ژبه له بلو خبرو څخه ژغوري، په ژوند کي نه پښمانيږي.

څوک چي بل چاته کوهي کښي، خپله په کي لوږي.

د بې فکړه او بې تدبيره کار نتيجه خرابه ده.

له ښو خلکو سره دوستي کوئ او د بدو خلکو له دوستي څخه ځان وساتي.

د زده کورنوکو فعالیتونه:

• زده کورنکي دې په وار سره هر بیر لوستل شوي ورمونه ولرلي او څو نور زده کورنکي دې د ورمونو په مطلب د تولاگي په مخ کې لسلهې څیږي وکړي.

• زده کورنکي دې ورمونه په یادو زده کړي او په ښکلي لیک سره دې په خپلو کتابچو کې ولیکي!

کورنۍ دنده:

- زده کورنکي دې ورمونه په خپلو کتابچو کې ولیکي او په یاد، دې زده کړي.

متلونه

مړخه: د متلونو پېژندل، دهغو په معنا او ارزښت پوهېدل په ورځني ژوند کې د متلونو سم او په ځای کارول، د متلونو لیکل او زده کول دي.

پوښتني:

۱. تاسوله متلونو سره آشنایې لری؟
۲. ولې په خپلو خبرو کې متلونه کاروو؟
۳. څوک کولی شي چې متل ووايي؟

خپل عمل د لارې مل دی.

چې څه کړي هغه به رېښي.

ژړنده که د پلار ده هم په وار ده.

چېرې چې اوسي، په خوی به د هغو شي.

له یوه لاس څخه ټک نه خېږي.

په یوه گل نه پسرلی کېږي.

مار ته په لستونې کې ځای مه ورکوه.

خپله ژبه هم کلا ده هم بلاده.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- ♦ د منلونو متن په لور آواز د ټولګي په منځني ولولئ!
- ♦ یو د بل په مرسته لوستل شوي منلونه د املا په توګه ولیکئ!
- ♦ په ګروپي توګه د منلونو په هکله خبرې وکړئ او بیا دې د هر ګروپ یو غړی د ټولګي منځي ته راشي او یو مثل دې په شفاهي توګه نورو ته ووايي او په مطلب یې لنډې خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

- زده کورنګي دې په خپلو کتابچو کې لوستل شوي منلونه په ښکلي لیک ولیکي او په یاد دې زده کړي.

د مني مو سسم

مورخه: زده کورنکي دمنې موسم وپېژني او په دې وپوهېږي چې بزگران د پسرلي له کار او زيار څخه د مني په موسم کې څه اخلي.

پو پښتني:

۱. ويلې شې چې مني د کال څلورم موسم دی؟
۲. تاسې د مني د مياشتو نومونه ويلې شې؟
۳. آیا د مني په موسم کې د هوا او دميرو په هکله معلومات لرئ؟

مني د کال درېيم موسم دی. دا موسم هم درې مياشتې دي. (تله، لړم او ليندۍ) چې د ميران، عقرب او قوس په نامه هم بللې شي. کله چې د اورې موسم پای ته ورسېږي، د اورې تودوخه ورو ورو لږه شي او کله چې د تلې د مياشتې لومړۍ ورځ راورسېږي، ورځ او شپه سره برابره شي. هوا نه سره وي او نه توده. هره خوا سمسوره او په ډول ډول ځلانور او د دې موسم په ځانگړي رنگ سره لکه درېيم پسرلي رنگينه ښکاري.

د مني په موسم کې د هېواد د سرو او تودو سيمو د ونو پانې په ژېړيدو پيل کوي او ورو، ورو رږږېږي. انگور، خټکي، مني او داسې نورې مېرې په دې موسم کې ښې پنځېږي او د خورل لپاره تيارېږي. يوه برخه يې له هېواد څخه بهر نورو هېوادونو ته هم لېږل کېږي، چې هلته لوی لوی بازارونه لري.

د زده کوونکو فعالیت:

♦ زده کورنکي دې په خپلو کورونو کې د لوست متن ولولي او بیا دې د مني د گڼيو په هکله له یو بل سره خبرې اترې وکړي.

♦ زده کورنکي دې د مني د میاشتنو نومونه دچوکاټ په تشو ځایونو کې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

♦ زده کورنکي دې دلاندې کلمو معنا له چوکاټ څخه پیدا کړي او د کلمو تر څنګه دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

۱. موسم: _____
موسم، گرمي، تږبوري
۲. تودوخه: _____
رژبوري: _____

کورنۍ دنده:

- زده کورنکي دې په خپلو کتابچو کې د مني د مېرو څو نومونه ولیکي، چې په دې موسم کې ښې پېښې.

د ژمي موسم

موڅه: د ژمي د موسم پېژندل، د دغه موسم د هوا په ټبر بدلون او سرېدلو باندې پوهېدل او د ژمي په پختۍ کې د ځان ساتنې ذمېت وړ کول دي.

پوښتنې:

۱. په پورتنۍ انځور کې کوم موسم وپېښي؟
۲. وېلې شې چې ژمي د کال څوم موسم او ددې موسم د مياشتو نومونه څه دي؟
۳. ځلک د ژمي د رارسېدلو لپاره څه تيارۍ نيسي؟

ژمي د کال څلورم موسم دی. (مورغمي، سلواغه او کب) د ژمي د درې مياشتو نومونه دي، چې ځينې ځلک يې د (جلدي، دلوي او حوت) په نومونو هم يادوي. په ژمي کې د لمر وړانگې او تودوخه کمزوري وي، هوا وړو وړو سره شي. ځينو تودو سيمو او ځايونو کې ځينې مېوه لرونکې او بې مېوې وني لکه د نارنج، سېو، نېټر ۱ و داسې نورې، چې د ننگرهار، لغمان، کونړ، کندهار، پکتيا په ولايتونو کې ټبرې دي، همېشه شني پاتې کېږي، په سرو سيمو کې ټبرې واوري او بارانونه اورېږي، خو که په تودو سيمو کې واوره وشي، ژر وېلې کېږي. واوري او بارانونه د کينټونو لپاره ټبرې گټې رسوي. يو مثل دی چې: (کابل بې زرو بڼه دی نه بې واوو). په کابل او نورو سېرو سيمو کې چې د ژمي هوا ټبره سره شي، نو ځلک په خپلو کورونو کې صندلۍ او بخارۍ-ږدي او تاوده کالې اغوندي، چې د زياتې پختۍ له کبله ناروغه نشي. نو هغه ځلک چې شتمن دي، ورته په کار ده چې په دغه موسم کې له بې وزلو ځلکو سره د خپل توان په اندازه مرسته وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د ژمي د لوست متن ولولئ او دژمي په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ.
- لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځوابونه وراښئ؟
 - ژمی د کال څووم موسم دی؟
 - د ژمي میاشتي په نورو کومو نومونو باندې یادوي؟
 - په کومو سیمو کې د نارنج، سر، نښتر او داسې نوري ونې پیدا کېږي نومونه یې واخلئ؟
 - څو زده کوونکي دې د تیرلګي مخي ته راشي او د ژمي د اړتیاو په هکله دې معلومات وړاندې کړي او بیا دې زده کوونکي د متن له مخي د یو بل په مرسته د املا کار وکړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د ژمي د میاشتو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکي، او په لنډو جملو کې دې وکاروي.

د اور هگي او زيانونه

مورخه: د متن لوستل، ليکل، د اور د ارزښت، گټو او زيانونو په هکله زده کونکو ته معلومات ورکول دي.

پوښتي:

۱. ستاسو په نظر اور هگي لري که زيانونه؟
۲. مورن په ژوند کې اور ته څه اړتيا لري؟

په پخوا زمانو کې خلکو اور نه پېژانده. کله به چې لمر لوېده او هوا تياره کېده، ټول خلک وږېدېدل، خلکو په هغه زمانه کې د هوا د سپړلو له کبله د غرونو په غارونو کې ژوند کاوه. د ځان د تودولو لپاره يې هېڅ ډول وسيلې نه درلودې.

سابه او د څارويو غوښتي به يې اومي خوړلې. ښايي کومه ورځ به په ناڅاپي ډول د برېښنا او تندر (الماسک) د اور له امله کومې ونې اور اخیستې وي او د انسان پام به د هغه رڼا او تودوخې ته شوی وي. يا دا چې ښايي د دور تېرو د سولېدو په وسيله به اور پيدا شوی وي، خو د هغه وخت انسانانو ترې زده کړل چې څرنگه اور پيدا او بل کړي، اوڅه ډول له اور څخه گټه واخلي.

د اور مورلنه او کشف کول د انسان له ارزښتناکاو کارونو څخه شمېرل کېږي. د وختونو په تېرېدو سره له اور څخه په گټور اخیستلو باندې هم پوره شول چې د انسانانو د ژوند د بدلون سبب وگرځېده. وروسته يې له اور څخه

د خور و د پخولو او د پخني په وخت کې يې د گرمولو لپاره کار واخيست او د هغه د رڼا څخه يې هم گټه پورته کړه، خو بايد پام وکړو، چې له اور سره مېشکله لوبې او بې پروايي ونه شي او له ډېر احتياط څخه کار واخيستل شي. ځکه اور په هغه اندازې چې گټور شي دی. په همغې اندازې خطرناک هم دی، چې بيا د هغه مخنيوی ډېر گران او له توان څخه لرې خبره ده.

د زده کوو نکو فعاليتونه:

♦ متن په لور آواز ولولئ.

♦ زده کونکي دې يو بل ته د لوست له مخې املا وړايي او هم دې د يو بل غلطۍ ور په گوته کړي.

♦ په گروبي توگه د اور په هکله خبرې وکړئ او بيا دې له هر گروپ څخه يو تن د ټولگي مخې ته راشي او په شفاهي توگه دې د اور د گټو او زيانونو په هکله نورو ته معلومات وړاندي کړي.

کورنۍ دنده:

- زده کونکي دې لاندي کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي او په لنډو جملو کې دې وکاروي.
(اور، کشف، غرونو، رڼا، تودوخه)

الوتونکي مرغان

شېر پنجوسم لوست

موخه: دمن لوستل، ليکل، د الوتونکو مرغانو او د هغو د ځينو ډولونو پيژندل او پسه کتو يې پوهېدل دي.

پوښتني:

۱. تاسو د کومو الوتونکو مرغانو نومونه پيژنئ؟
۲. مور د کومو الوتونکو له غوښو او هگيو څخه گټه اخلي؟
۳. کوم الوتونکي په اوبو کې لاسيو وهلی شي؟

ځيني مرغۍ او مرغان الوتونکي دي. چې په هوا کې الوزي، له يوه ځای څخه بل ځای ته تک راتک کولی شي، ځيني الوتونکي ټول ژوند په يوه ځای کې تيروي، لکه چېنچي، بناروگانې، زړکي او داسې نورې، خو يو شمير الوتونکي په ژمي کې تودو سيمو ته کوچ کوي او د اوړي په توده هوا کې بېرته خپلو ځايونو ته راځي مرغان ډېر ډولونه لري لکه زانې، بازان، داسې نور چې قوري ووزونه لري په هوا کې ډېر جگ او لوړ الوزي. ياد شوي الوتونکي قوري مينو کې او منگولي لري، چې نور مرغان او حيوانات پرې څېړلی شي، نو له همدې امله غوښه خوړونکي مرغان بلل کېږي. يو شمير مرغان د خپلو پرده لرونکو پنځو په مرسته په اوبو کې لاسيو وهي. لکه هېلې، بتي، ډينگ او نور.

لغتونه او معنا کاني:

مېنډکه : تونگه

منگولې : پتجي

د زده کوونکو فعالیتونه:

په خپلو گروپونو کې متن ولولئ د مرغانو په هکله یو د بل سره خبرې وکړئ او وروسته دې له هر گروپ څخه یو تن د ټولگي مخې ته راشي د مرغانو او دهغو په گټو دې خبرې وکړي.

په لاندې چوکاټ کې د ځینو مرغانو نومونه لیکل شوي دي. تاسی یوازې د لاسو وهونکو مرغانو د نومونو څخه یوه کړئ. راتاوه کړئ او ییا د لاندې چوکاټ په شان د هغو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

بازان، بانې، چنچني، هیلې، پتي، ډینک

کورنۍ دنده:

1. ځینې مرغۍ او مرغان الوتونکي _____ (دې، ده)
2. ځینې الوتونکي ټول کال په یو ځای کې ژوند _____ (پروې، لري)

رښتيني هلاک

اووه پنځوسم لوست

موخه: چي زده کړونکي د انصاف او رښتینولۍ په ارزښت وپوهېږي او په متن کې د مفردو او د جمع کلمو توپیر وکړي او دا متن سم ولولي او ويي لیکي.

چوښتني:

۱. په پورتنۍ انځور کې څه وینئ؟
۲. د شیانو په پلورلو کې انصاف کول ښه کار دی؟

يو هلاک په خپل پلورنځي (دوکان) کې د اړتيا وړ شيان خرڅول. يو سسړی راغی، دوې هگۍ يې واخيستي. د اخيستونکي فکر نه و، د پينځو افغانیو په ځای يې لس افغانۍ ورکړې او ترې روان شو، هلاک پوه شو، چې اخيستونکي ورته د پينځو افغانیو پر ځای لس افغانۍ ورکړې، له پلورنځي ووت او ورپسې يې منډه کړه او هغه ته يې وويل: ماما! دا لس گون در واخله او ته پنځه افغانۍ راکړه، دا ځکه چې زما پينځه افغانۍ پر تا کېږي. اخيستونکي د دغه هلاک له رښتينولۍ او صداقت څخه ډېر خوشحاله شو. نو ورته يې وويل: شاباس! ستا له رښتينولۍ نه ډېر خوښ شوم. الله (ج) دې ښکمرغه لره او دا پنځه افغانۍ دې هم تاته بخشش وي.

د زده کوو نکو فعالیتونه:

- ♦ متن ولولئ او بیا د متن په مطلب له یو بل سره خبرې وکړئ.
- ♦ د هر ککروپ یو تن دي د ټولگي مخي ته راشي او د لوست مطلب دي په خپله ژبه ووايي.

♦ یو بل ته د کلمو او جملو املا ووايست!

♦ له مفردو کلمو څخه د جمع کلمې جوړې کړئ.

مفرد	جمع
هلاک	هلاکان
سړی	
اخیستونکی	
فکر	

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دي له لاندې کلمو وډو کلمو څخه یوه جمله جوړه کړي.
(ډوډ، خوشحاله شو، اخیستونکی، د دغه هلاک له رښتینولۍ څخه)

د کورنیو چرگانو ساتنه

موڅه: د متن لوستل، لیکل ، د کورنیو چرگو او چرگانو روزنه او د هغو په سمې پالنې او گټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې په کور کې دچرگو او چرگانو د ساتنې سره مینه لرئ او دهغو په سمې ساتنې پوهېږئ؟
۲. د کورنیو چرگانو څخه کومې گټې اخلو؟

عابدې په کور کې چرگي او چرگان ساتلي وو. د هغې چرگي او چرگان ورځ په ورځ خوارېدل، چرگو يې هلکي. نه اچولې، عابده نه پوهېده چې څه وکړي؟ يوه ورځ چې اکا يې شېر محمد د دوی کورته راځي نو عابده يې خپه وليده. شېر محمد اکا ور څخه وپوښتل چې څه خبره ده؟ عابدې ورته وويل: کاکا! جانه! زما چرگان ورځ په ورځ خوارېږي او هلکي هم نه اچوي، نه پوهېږم چې څه وکړم؟ هغه ورته وويل: دچرگو او چرگانو مرغانچه پاکه ساته! ښه او پاک خواره او اوبه ورکو! او په خپل وخت يې واکسين کوه، چرگي او چرگان به دې ښه شي، ځکه چې واکسين چرگان له ناروغيو څخه ژغوري. عابدې دا کار وکړ، هماغه و چې چرگي او چرگان يې غوښن او تندرست شول او چرگي يې په هلگيو راغلې، اوس نو عابده خوشحاله ده، ځکه هره ورځ له خپلو چرگو څخه هلکي، ټولوي او بازار ته يې د پلورلو لپاره وړي.

د زده کوو نکو فعالیتونه:

- متن ولولئ او بیا له یو بل سره د کورني چرگانو دکتیو په هکله خبرې وکړئ.
- لاندې نیمگړي عبارتنه په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.
- عابدي په کور کې چرگان ساتلي.....
- دهغي چرگان ورځ په ورځ.....
- عابده نه پرهېده چې څه.....
- یوه ورځ چې اکا بې شېر محمد د دوی کورته.....
- نو عابده بې خپه.....
- شېر محمد اکا ور څخه وپوښتل چې څه.....
- عابدي ورته وویل: چې اکا جانه! زما چرگي او چرگان ورځ په ورځ خو ازیږي او هگي، هم.....
- هغه ورته وویل: د چرگو او چرگانو مرغانچه پاکه ساته! بڼه او پاک خواره او.....

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د (چرگان، هگي، بازار) کلمې په لنسټو جملو کې وکاروي او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

پر حیوانانو زړه سوی

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، پر څارویو باندې د زړه سوري درلودل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسې په نظر په څارویو باندې زړه سوی ښه کار دی؟
۲. آیا ویلی شی چې له خوا، آس او چرگانو څخه کومې گټې اخيستل کېږي؟

خدای (ج) ټول څاروي د انسانانو د خدمت او گټې اخيستلو لپاره پيدا کړي دي او لوی خدای (ج) د دوی په واسطه د لویو نعمتونو د رالېږلو مهرباني کړې ده. د څواگانو، مېږو او وزو څخه خوښې او شیدې را کوي، د چرگو له خوښو او هگيو څخه نور په زړه پورې خواړه برابر وو. د ځینو نورو څارویو له خوښو، پوستکو او وړیو څخه هم د ژوند نوري اړتیاوې پوره کوو.

بار وړونکي څاروي هم زموږ د ژوند په سمباللو کې لویه برخه لري. نو په دې ترتیب د انسانانو د ژوند بېلابېلو خواوو د دغو څارویو په دغو ځانگړتیاو سمون موندلی دی. په کار ده چې موږ څارویو ته زیان و نه رسوو او پرې زړه سوی ولرو. یوه پخوانۍ کیسه ده چې وايي: یو سوی چې ډېر گناهکاره و، یوه ورځ له

یوه کلي څخه تېرېده، هلته یې یو سپی ولید چې د تندې له لاسه نږدې دی چې مړ شي.
سړي له شاه څخه اوبه را وایستلې او سپي ته یې ورکړې او هغه یې له مرګ څخه وژغوره لوی خدای (ج) د همدې زړه سړي په خاطر د هغه ګناهکار سړي ټولې ګناوې وبخښلې.

د زده کوو نکو فعالیتونه:

- ◆ متن په لور آواز ولولئ.
- ◆ په څارویو باندې د زړه سړي په هکله خبرې وکړئ.
- ◆ د څو څارویو د نومونو املا دي یو بل ته ووايي.

کورنۍ دنده:

- لاندې پرښتې او ترڅنګه یې دهغو ځوابونه په خپلو کتسابچو کې ولیکئ!

- له غوا څخه څه شی لاس ته راوړو؟
- موږ او تاسی ولې باید پر څارویو باندې زړه سوی ولرو؟
- سړي څه شی ولید او څه یې وکړل؟
- هغه ګناهکار سړي سپي ته ولې اوبه ورکړې؟
- لوی خدای(ج) له هغه ګناهکار سړي سره څه وکړه؟

مرغان او د خالو جوړونه

موڅه: چي زده کونکي په دې پوه شي چي الوتونکي هم د خپل نسل د ډيرښت او پايښت لپاره خپلو خانواو بچيو ته خالي جوړوي، په خالو کې هگي اجوي او خپل بچي په کې روزي.

پوښتني:

۱. الوتونکي په پسرلي او اوړي کې څه کوي؟
۲. څه فکر کوئ چې الوتونکي ولې خالي جوړوي؟
۳. مرغان خپلي خالي له څه شي څخه جوړوي؟

کله چې هوا توده شي ونې شني او د هېواد هره خوا سمسوره شي، الوتونکي د خالو په جوړولو پيل کوي. بنساروگانې، چنچنې، طوطيان، کارخان او داسې نور مرغان د ونو په ښاخونو، باغونو، څنگلونو او د ځينو ډبرالونو په سوريو او لوړو غرونو کې دخپلو خالو په جوړولو لگياوي، الوتونکي په دښتو، پټيو او د باغونو په شاوخوا کې الوزي واښه راتولوي او په خپلو منښو کو او پښو سره يې پر په بل باندې په ترتيب سره ږدي او په لږه موده کې ښکلي خاله جوړوي.

پوهيږئ چې بيا په خاله کې څه کوي؟ په خپلو خالو کې ژوند کوي، هلته هگي اجوي او له هگيو څخه موده وروسته واره واره ښکلي، بچيان راباسي. بيانو

د کوجنيو الوتونکو مور او پلار دوی ته خواړه راوړي، خپلو بچيو ته يې په خوله کې ورکوي، ترڅو چې بچي يې لوی شي او والوزي.
مور ته په کار ده چې د مرغانو خالو ته لاس ورنه وړو، د هغو خالي وړانې نه کړو او بچيانو ته يې آزار ونه رسوو. ځکه چې د مرغانو بچي هم خپلو ميندو او پلرونو ته گران دي.

د زده کوو نکو فعاليتونه:

- ◆ په خپلو گروپونو کې متن ولولئ بيا د لوست په مطلب له يوه بل سره خبرې وکړئ.
- ◆ د لاندې پوښتنو سم ځواب په خپلو کتابچو کې وليکئ:
 ۱. مرغان چيري خالي جوړوي؟
 ۲. مرغان په څه شي کې ژوند کوي؟
 ۳. مرغان چيری هگي اچوي؟ او له هگيو څخه څه شي منځ ته راځي؟
 ۴. مرغان څه شي خوري؟
- ◆ زده کوونکي دې د متن له مخې له يو بل سره ځينې کلمې او جملې د املا په توگه وکاروي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه دقوسونو په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې وکړي.

الف: الوتونکي د خالو په جوړولو پيل _____ . (کوي، کوي).

ب: مور ته په کار ده چې د مرغانو خالو ته لاس ورنه وړو او د هغو خالي وړانې _____ . (نه کړو، وړانې)

ښه کړه وړه

يو شپېتم لوست

مورخه: د ښو کړو وړو په ارزښت پوهېدل، له ناوړه چلند څخه ځان ژغورل، د ژوند په چارو کې د ښو کړو وړو غوره کول او په لوست کې د نوموړو پېژندل دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور باندې څوک خبرې کوي؟
۲. آیا د ښې روڼې په اړه څه پوهېږئ چې څنگه پایلې لري؟
۳. تاسې له خپلو پلارانو او همزولو سره څه ډول رویه باید ولرئ؟

زرغونه په درېیم ټولگي کې زده کړه کوي. هغه چې پرون د ښورنځي څخه کور ته راغله، ډېره خپه وه، مور یې ترې پرېښته وکړه: لورې! ولې خپه یې څه پېښه شوې ده؟ زرغونې ورته وویل: درېیم ساعت و، غوښتل مې چې د پښتو د لوري لوست کلمې د ښورنکې له لارښورنې سره سم په خپلې کتابچې کې ولیکم. لاسي بکس کې مې خپل قلم ولټاوه، نه و.

په دې وخت کې مې وږمې ته پام شو چې زما په قلم باندې لگيا ده لیکنه کوي. هغې ته مې وویل: چې بې له اجازې څخه د چا قلم مه اخله. دا ښه کار نه دی یو ځل وږمې په ډېره بلده رویه قلم راته گوزار کړ او داسې یې راته وویل: واخله څومره وږې یې، خو ما د هغې په وړاندې هېڅ ونه ویل ډېره ترې خپه او خواشینې شوم. ځکه چې هغې زما د لاسي بکس څخه یې له اجازې قلم اخیستی

و. او د دې پرځای چې له ما څخه بڅښنه وخواړي او مننه وکړي. په بد ډول
بې قلم راته را ګوزار کړ.

د زده کوو نکو فعالیتونه:

◆ یو بل سره متن ولولئ!

◆ لاندې څو کلمې درکړل شوي دي. په کلمو کې نومونه پیدا کړئ او په خپلو
کتابچو کې یې ولیکئ!

څپه- زرغونه- قلم- لیکنه- ورځه.

◆ زده کوونکي دې د بد چلند په اړه خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

- لاندې جملي په خپلو کتابچو کې په مناسبو کلمو سره بشپړي کړئ!

- زرغونه په درېم ټولګي کې زده کړه _____.
- بې له اجازې څخه د چا قلم _____ د اښه کار _____.
- او بې له متني څخه بې _____.

د شاتو مچي

دوه شپښتم لوست

مورخه: د شاتو د مچيو روزل او د هغود گټور او گټه ژوند په هکله معلومات ورکول او د دغه لوست سم لوستل او ليکل دي.

يو پښتني:

۱. په پورتني انځور کې څه ويښي؟

۲. د شاتو مچي، مو ليدلې او پوهيږئ چې له هغو څخه څه شي لاس ته راځي؟

د شاتو مچي، ډېره گټوره حشره ده. مچي، په خپل منځ کې منظم ژوند لري او د دوی د ژوند نظم د نورو ژورو په گټه ژوند کې نه ليدل کېږي. ځيني خلک د شاتو مچي، په صندوقونو کې ساتي او د هغو روزنه کوي او ځيني ورته د کور په لور وديوالونو کې له ډبرو څخه ځايونه جوړوي.

په هر صندوق کې تر څلوېښتو زرو مچيو پورې ژوند کوي. د شاتو مچي، په گرمو ځايونو کې چې هلته گل لرونکي بوټي او گلان ډېر وي په زياته اندازه شات ورکوي. په هر صندوق کې يوه ملکه وي چې بنځينه مچي، ده، نور يي کار گران او ساتونکي دي د ملکي دنده هڅي، اچول دي، د نورو مچيو دنده د گلانو څخه د شيرې زينښل دي چې شات ورڅخه لاس ته راځي، همدارنگه د کورونو جوړول هم ددوی په غاړه دي او د دوی په وجود کې د شمعي د موم په شان موادشته چې د خپلو کورونو په جوړولو کې ځي کار اخلي، او خپلو

بچيو ته خواړه هم له شاتو څخه ورکوي. زموږ په هېواد کې د مچيو روزلو او ساتلو ته ډېره پاملرنه کېږي. شات د روغتيا لپاره ډېر گټور خواړه دي چې بدن پياوړی کوي.

ماخذ: افغان اساسي قابليتونو پلټنه لپاره د زده کړې لازمي مواد

د زده کوونکو فعاليتونه:

په هر پوښو کې د لوست متن ولولئ! بيا د شاتو د مچيو د کار، فعاليت او گټو په هکله يو له بل سره خبرې وکړئ. يو تن دې د ټولگي مخې ته راشي او د شاتو د مچيو په اړه دې معلومات وړاندې کړي.

د لاندې کلمو لپاره په چوکاټ کې دوه معناگانې درکړل شوي دي. تاسې يې سمه معنا غوره کړئ او د کلمو تر څنګه يې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

عسل ، بوره
سور، تود
بشار، وطن

شات: _____
هرم: _____
هېواد: _____

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې (د شات، مچي، گټور) کلمې په جملو کې وکاروي او په کتابچو کې دې وليکي!

ورېښم څرنگه لاس ته راځي؟

موڅه: د مین سم لوستل، سم لیکل، د نوبو کلمو په معنا پوهېدل او د ورېښمو پېژندل او په ارزښت یې پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر ورېښم څه شی دی؟ او څنگه لاس ته راځي؟
۲. له ورېښمو څخه څه شی جوړېږي؟

ورېښم د ورېښمو له کوچني چينجی څخه لاس ته راځي. په دې توگه چې دا کوچنی چينجی له خان څخه نازک نارونه تاووي او په همدې نازکو نارونو کې چې د خوږي په توگه ورته جوړه شي، ژوند کوي. چې همدې ورېښمني خوږي يا غوزي کې د دوو څخه تر درې اونيو پورې پاتې کېږي. او په همدغه وخت کې ورو ورو الوتلو ته تيارېږي. چې په پای کې د ورېښمو خوږنه سورۍ کوي او له هغې څخه بهر راوړي او هگۍ اچوي چې له دې هگيو څخه نور دورېښمو چينجی پيدا کېږي، د ورېښمو د چينجيو خواره د توت پاتې دي. د ورېښمو د لاس ته راوړلو په خاطر دا غوزي په مناسبو او تودو ځايونو کې ساتي چې د ورېښمو چينجی له وتلو او يا د پيدا کېدو څخه مخکې مړه نه شي

وروسته بيا د ورېښمو غوزه چې په اصل کې يو اوږد تار دی، ورو ورو خلاصوي.

دا تارونه په خاص مهارت سره تاووي او له هغې څخه د ورېښمو تړوکر او نور شيان چې ډېر ارزښتناک، کلاک او کم پيدا کېږي جوړوي چې دغه ورېښمين شيان د نړۍ په ټولو بازارونو کې خپل ارزښت لري.

د زده کوو نکو فعاليتونه:

- ◆ زده کوونکي دې متن په لور او مناسب آواز ولولي.
- ◆ د ورېښمو په اړه دې معلومات ورکړي.
- ◆ لاندې کلمې په خپلو گروپونو کې هېچا کړي!
(ورېښم - تارونه - هگۍ - تړوکر)

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې دا کلمې په لنډو جملو کې وکاروي او بيا دې په خپلو کتابچو کې وليکي. (ورېښم، تارونه، هگۍ، تړوکر)

روغه جوړه

موڅه: د مڼ لوستل، ليکل د شخړو او لانجو څخه ځآن ساتل او د روغې جوړې په ارزښت او گټو پوهېدل دي.

پوښتني:

۱. تاسو د روغې جوړې په هکله څه اوږدې دي؟
۲. د تاسو په فکر روغه جوړه مور ته څه گټې لري؟

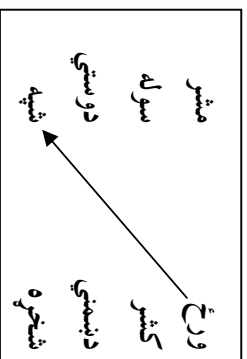
يوه ورځ اجمل له خپل ورور خټک سره د لوبو کولو په وخت کې په شخړه شو، يو د بل په وهلو او ټکولو يې پيل وکړ، چې ناڅاپه يې پلار کور ته راغی، گوري چې دواړه په جگړه اخته دي، پلار يې دوی سره خلاص کړل. اجمل له خټک څخه مشر و، پلار يې داسې ترې وپوښتل: زويه! په څه شي باندې دې له خټک سره لانه وه؟ اجمل وويل: «پلار جاندا ده زما توپ واخيسته او بيرته يې نه راکاوه، هر څومره مې چې ورته وويل، توپ زما دی، خو نه يې منله، اړ شوم چې توپ ترې په زوره واخلم، خو خټک په ما گوزارونه وکړل، ما هم پرې گوزارونه وکړل.» پلار يې چې د اجمل خبرې واورېدې بيا يې داسې ورته وويل: «زويه! ته خو مشر يې بايد په خپل کشر ورور ټوپه مهرباني ولسرې. همدارنگه خټک چې له تانه کشر دی بايد ستا د مشر توپ درناوی په پام کې ونيسي. په پای کې يې داسې وويل: کوښښ وکړئ چې په لوبو کې له يو بل سره په هېڅ شي يې ځايه شخړه او لانه ونکړئ ځکه شخړې او لانجې د خپگان سبب گرځي.»

د زده کوونکو فعالیتونه:

د لوست متن په لور اواز ولولئ!

د لاندې چوکاټ ضد کلمې د کرني په وسيله په خپلو کتابچو کې

وښلولئ!

د لاندې جملو تشخاړونه د قوسونو په مناسبو او سمو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

- يوه ورځ اجمل له خپل ورور خټک سره د لوبو کولو په وخت کې په _____ شو. (شخړه - جگړه)

- چې ناڅاپه يې پلار کور ته _____ (ورغي - راغي)

کورنی دنده:

- لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او په لنډو جملو کې يې وکاروئ.
(شخړه - روغه جوړه - مشر)

د زرد آلو زړی

موخه: د زده کورنکو د لوستلو اړیکو مهارتونو ته وده ورکول او ددې کيسې په موخې پور هېال دي.

پوښتنې:

۱. په انځور کې څه وینئ؟
۲. زرد آلو په کوم موسم کې پیدا کېږي؟
۳. په اوړي کې ، کومې ، کومې مېرې پخېږي؟

يوه ورځ يو هلاک په لار کې زردالو خوړل او زړې يې غورځول. يوه زوړ بزگر چې هلته په خپل پټي کې په کار بوخت و، زړې يې راټول کړل او د لارې په څنگ کې يې تر خاورو لاندې بېخ کړل. هغه هلاک د بزگر دا کار وليد. خو څه يې ونه ويل او خپله لاره يې ونېوه. خو کاله وروسته هلاک له هغه ځايه تېرېده گوري چې د زړې په ځای يو ښه نياوگي شين شوی دی. بزگر يې په اوبو ورکولو لگيا دی. له دې خبرې نه خو کاله نور هم تېر شول. دا هلاک چې ځوان او زلمی شوی بيا له همدغه ځای څخه تېرېږي. گوري چې د زردآلو ونې خورا ټېرې مېرې نيولې دي. خو هغه بزگر هلته نشته ځوان هلاک د دې ځای له کاو نيويانو او خلکو څخه د هغه پوښتنه وکړه، خو داسې څرگنده شوه چې څه موده مخکې هغه مړ شوی دی. ځوان د زردآلو ونې ته ورنژدې شو دوه دانې يې ترې راوشکولې او هغه سپين ټبري بزگر ته يې دعاگانې وکړې، چې د زرد آلو د زړو يې دومره روزنه کړې وه. خو دا ځلې په خپله ده هم د زردآلو زړې ونه غورځول او په خپله باخچه کې يې وکړل.

د زده کوو نکو فعالیتونه:

- په خپلو گروهونو کې لوست ولولئ او په مطلب یې له یو بل سره خبرې وکړئ!
- د لاندې جملو تش ځایونه د فرسو په لیکل شوو مناسبو کلمو ډک کړئ!
- یوه ورځ یوه هلک په لار کې زرد آلو _____ . (خورل، میڅل)
- یو زوړ بزگر چې هلته په خپل پټي کې په کار بوخت و، زړي یې را تمول
_____ او دلاري په څنګ کې یې تر خاورو _____ بنڅ کړل.
(خورل - میڅل - کړل - لاندې)

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لوستل شوي کپسه په یادو زده کړي او په بله ورځ دې نوموړي کپسه نورو ته ووايي.

موخه: د گډې مرستې په ارزښت او گټو پوهېدل، ددې کسپي سم لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

۱. هغه کسان چي له يو بل سره په کارونو کي مرسته کوي نتيجه به يي څنگه وي؟
۲. آيا تاسي هم يرد بل سره مرسته او همکاري کوئ؟

په يوه ځای کي دريو ملگرو (ايمل، ميرويس او خوشحال) سره گډ ژوند کاوه. يوه ورځ ايمل چي څه غنم درلودل فکر يي وکړ، که د غنمو دانې وکرم، نو ډېر غنم به لاس ته راشي، دا کار يي خوښ شو. د غنمو په کرلو کي يي له خپلو ملگرو نه مرسته وغوښتله. هغوی وويل: (موږ خپل کارونه کوو مرسته نشو کولی) ايمل غنم وکول، غنم شننه شول، د پخېدو څخه وروسته يي بيا د غنمو په لو، درمند کولو او پاکولو کي مرسته وغوښته، ملگرو يي بيا ورته وويل (موږ خپل کارونه کوو، بي کاره نه يو، مرسته هم نشو در سره کولی) ايمل بيا خپل زيار او همت ته دوام ورکړ.

غنم يي ورييل، درمند يي کړل کورته يي هم راوړل د اوږو کولو، او د ډوډۍ د پخولو په وخت کي يي هم له هغوی څخه مرسته وغوښته. بيا هم هغوی د ايمل سره مرسته ونه کړه. کله چي ايمل ډوډۍ پخه کړه، نو وبي ويل: (څوک زما سره ډوډۍ خوړي؟) دوی دواړه په منډه راغلل. وبي ويل: چي موږ به در سره د ډوډۍ په خوړو کي مرسته وکړو.

دوی چي ډوډۍ خوړلو ته ځانونه تيار کړل. ايمل ورته وويل، د کرلو، لو کولو، درمندولو، پاکولو او پخېدو په وخت کي چيري وي؟ ډوډۍ چي تياره شوه تاسي يي خوړلو ته راغلي. د تيار خوړو وخت تير دی. هر څوک بايد کار وکړي. د خپل کار او زيار گټه دي و خوړي او د نورو د اوږو بار دي نه شي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

په خپلو گروهونو کې متن ولولئ بیا د لوستل شوي متن د مطلب په اړه د

کېسې په توګه یو له بل سره خبرې وکړئ!

د کرني د نښلولو په واسطه په لاندې چوکاټ کې له تورو څخه په خپلو

کتابچو کې بشپړې کلمې جوړې کړئ!

۱	غڼـ
۲	وېس
	سته
	ډۍ
	پمل
	مند

میر
مر
در
جو

کورنۍ دنده:

- زده کونکي دې لوستل شوي کېسه په یاد زده کړي او بیا دې خپلو
ټولګیوالو ته ووايي.

لیک زبني

اوه شپڼم لوست

• ، ؟ :

موخه: د لوست په متن کې د لیک نيمو پيژندل، هغو ته پوره پاملرنه او د متن لوستل او لیکل دي.

چو نېستنه:

۱. په پورتنۍ چوکاټ کې د لیکلو کومې نښې نښانې پيژنئ؟

شارحه (: - سوالیه (? - ندایه (۱) - کلمه (: - ټکی (:)

د لاندې متن د هرې جملې په آخر کې د غه لیک نښې وگورئ!

موږ او تاسې هره ورځ بوره خورو. بوره په خوراكي شيانو کې لکه کلهچي، روټونه، حلوا، خوږې چوږۍ او نورو کې کارول کېږي.

کورانو زده کوونکو! پوهېږئ چې بوره څه ډول لاس ته راځي؟
بزگران، لومړۍ ځمکه یوې کوي او په هغه کې د لبلبو او د گنيو (گنلهپریو) تخم کږي. د څو میاشتو څخه وروسته بیا لبلبو او گني پخېږي، بزگر لبلبو له ځمکې څخه راباسي او د گنلهپریو بوټي رېښې او بیا یې د بسوري، جوړولو فابريکې ته وړي.

لبلبو ښه پرمختځي او له هغه وروسته یې دماشینونو په واسطه میله کږي. او په لویو ډېگونو کې یې ښه واېشوي چې ټول اوبه شي. له هغې وروسته په ماشینونو کې ورته څرخ ورکوي چې په دې وخت کې یې رنگ لږې سپینېږي

او په پای کې په سپین رنگه پوږ پوږ بدلېږي بیا یې له ماشینونو څخه راوباسي کله چې وچه شوه بیا یې د پلورلو لپاره بازارونو ته وړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

◆ په خپلو ګروپونو کې متن په ګډه سره ولولئ!

◆ لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او د هرې جملې په پای کې مناسبې لیک نښې وکاروئ!

الف: موږ او تاسې هره ورځ پوره خوړو

ب: پوره په نورو خوراکی شیانو لکه ګلچي روت حلوا او خوږه ډوډۍ کې کارول کېږي او له هغه څخه ګټه اخلو

ج: ګرانو زده کوونکو پېرهبړئ چې پوره څه ډول لاس ته راځي

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې لنډې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې لیک نښې (؟ ، ، ،) د جملو په پای کې سمې وکاروي.

۱. زه هر سهار پوره خوړم ۳. ګرانو زده کوونکو د لېلو څخه کوم شیان جوړېږي
۲. ته هر سهار پوره خوړي ۴. پوره په نورو شیانو لکه حلوا روت کلیچو کې کارول کېږي

ساده کلمې

موڅه: دمن لوستل، لیکل دکلمې پېژندل، په معنا او تعریف یې پوهېدل او په سمه توګه د هغې کارونه ده.

پوښتي:

۱. وبلی شی چې کلمې له څه شي څخه جوړېږي؟
۲. دکلمې په مفهوم او تعریف باندې پوهېږئ؟

کلمه: هر معنا لرونکی لفظ چې زموږ له خولې څخه ووتی، کلمه بلل کېږي. لکه احمد، محمود، قلم، کتاب، میز.

کلمې له تورو او توري له غږونو څخه جوړېږي. همدا رنگه دکلمو له یوځای کېدو او ترتیب څخه جملي جوړېږي او د جملو له یوځای کېدو نثرونه، نظمونه او شعرونه جوړېږي.

زموږ کور په ښار کې دی. زه هره ورځ خپل ټول درسي مواد (توکي) لکه کتاب، قلم او کتابچه پخپل لاسي بکس کې ږدم او ښوونځي ته روانېږم. زموږ ښوونځي په ډېر ښه ځای کې دی. لوی او ښکلې چمن هم لري زده کوونکي د تفریح په وخت د ښوونځي په میدان کې سپورتې لوبې کوي. زه په ټولګي کې خپل میز او څوکۍ پاک ساتم. د زده کړې په وخت کې د ښوونکي خبرو ته غوږ نیسم. د پښتو د درېم ټولګي کتابونه چې د ښوونځي د ادارې له خوا ماته راګرل شوي دي، هغه ښه ساتم. او پورتنی ورته ورکوم. چې څیرې نه شي کله چې لوست پای ته ورسېږي د ترانې په ویلو سره موږ رخصتېږو او دکور په لور روانېږو.

لغتونه او معناگانې:

خبرونه : آوازونه
توري : حروف

د زده کړونکو فعالیتونه:

♦ د لوست متن روان او سم ولولئ. او بیا په هغه کې ساده کلمې ورپه گوته کړئ!

♦ په خپلو گروپونو کې څو ساده کلمې ولیکئ!

♦ د لاندې چوکاټ کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!

کتابچه	تولگي
څوکی	فوتبال
میز	میدان
کتاب	قلم

کورنۍ دنده:

– لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې یې وکاروئ!
(میز، څوکی، تخته، قلم، کتابچه)

مر کبې کلمې

موڅه: د مر کبو کلمو پېژندل، له مفردو کلمو څخه دهغو توير او په لوستلو او ليکلو کې
بې سم کارول دي.

پو پښتني:

۱. آیا تاسو مر کبې کلمې پېژنئ؟
۲. مر کبې کلمې څه ډول کلمې دي څوک به په دې اړه کوم مثال ووايي؟

مر کبې کلمې : هغو کلمو ته وايي چې له دوو يا زياتو خپلواکو کلمو څخه
جوړې شوي وي. لکه ميريس ميدان، انار گل، ورځپاڼه او نور...

په لاندې جملو کې مر کبې کلمې په نښه او نښه ورته څير شي!

۱. بادام گل خپلې مور ته يو ټيکړی واخيست.
۲. سرتور بڼکلی پيل مرغ لري.
۳. اجمل نوي بناړ ته لاړ.
۴. سپين بولدک د کندهار په ولايت کې دی.

د زده کو و نکو فعالیتونه:

- ◆ زده کورنګي دې لوست په مناسب آواز ولولي.
- ◆ زده کورنګي دې له یو بل سره د مرکبو کلمو په معنا او تعریف خبرې وکړي او د هغو لنډ تعریف دې په یاد زده کړي. او په کلمو کې دې مشق او تمرین وکړي.
- ◆ له لاندې کلمو څخه مرکبي کلمې په نښه او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ. سپین غر، کل غورتی، بادام کل، سره بانجان، توربانجان، قلم، کتاب.

کورنۍ دنده:

- زده کورنګي دې په خپلو کتابچو کې څو مرکبي کلمې ولیکي.

تون، والی، جن، ان، مند، من، تیا، توب

موخه: د وروستاړو لرونکو کلمو پېژندل او په لوستلو او لیکلو کې یې سم کارول دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني جوکات کې څه لیکل شوي دي؟ جوک یې لولي؟
۲. د وروستاړي په هکله کولی شئ څه وریاست؟

وروستاري هغه ناخپلواکي کلمې دي چې د خپلواکو کلمو په پای کې ورسره یو ځای کېږي او د کلمو معنا بدلوي.

۱. پیغلي او ځوانان په پوهنتون کې زده کړه کوي.
۲. د اڅک پلار جبار خان اکا هیرجن سړی نه دی.
۳. زموږ خلک د سولې پلویان دي.
۴. انځرگل ډېر ښه هنر مند دی.
۵. خوشحال بابا ډېر قلمرمن سړی و.
۶. د زلمیتوب وختونه په بې پروايۍ کې مه تیرول!
۷. سید جمال الدین افغان په خپلو لیکنو کې پوره وړتیا ښودلې ده.
۸. د امیر کروړ پیاوړتیا د ده له شعرونو څخه څرگندېږي.

د زده کوو نکو فعالیتونه:

- ◆ د لوست متن په چوپه خو له ځان سره ولولئ!
- ◆ خو زده کوونکي دې د ټولگي مخي ته راشي او په لیکل شوو جملو کې دې د وروستیاړي لرونکي کلمې ور په گوته کړي.
- ◆ مشق او تمرین:
- ◆ لاندې جملې ولولئ او وروستیاړي لرونکي کلمې پکې پیدا کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

- رښتین والی د انسان ښه صفت دی. (رښتین والی)
- بډای خلک په ژمي کې وړین کالي اغوندي.
- د بریالی خور په روغتون کې بستر ده.
- له درواغجن سړي سره څوک ناسته او ولاړه نه کوي.
- جمال ښه انځورگر او هنرمند ځوان دی.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د (تون، والی، جن، ان، مبد، من) وروستیاړي په کلمو کې وکاروي.

مختاري

نا، بي، با، هم

مو خطه: د مختارو پيژندل، د مختارو لرونکو کلمو پيژندل او په ليکنو او لوستنو کې د هغو سمه کارونه ده.

چو پښتني:

۱. پررټني چو کابټ کې څه ليکل شوي دي؟
۲. تاسې د مختارو په هکله څه ويلى شئ؟

مختاري هغه نا خپلواکي کلمې دي چې د خپلواکو کلمو په سر کې ور سره نښلول کېږي. او د کلمې د معنا د بدلون سبب گرځي. لکه پوره، ناپوه، ځای، بي ځای، ادب، با ادب، کار، همکار.

۱. نا پوره سرى لکه روند وي.
۲. بي ځايه خبرې كول بڼه کار نه دى.
۳. سرتور يور با ادبه هلك دى.

لغتنه او معناکاني:

ناخپلواکه : نامستقله
بدلون : تغير

د زده کوونکو فعالیتونه:

- ◆ لوستل شوی متن دي په لورر آواز سره ولولئ.
- ◆ زده کونکي دي يو د بل سره د مختاري مثالونه مشق او تمرين کړي.
- ◆ په لاندې جملو کې مختاري پيدا او په نښه يې کړئ يا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.
- ۱. زه بې کاره نه يم. لکه (بې کاره) په مثال کې
- ۲. دا خواړه ډېر بې خونده دي. (بې) مختاري دی.
- ۳. د ناروغ پوښتنه ثواب لري.

کورنۍ دنده:

- زده کونکي دي په خپلو کتابچو کې څو مختاري لرونکي کلمې وليکي.

عبارت او جمله

موخه: د عبارتونو پېژندنه، د عبارتونو او جملو په تویرونو پوهیدل دي.

پوښتني:

۱. عبارت څه ته وايي؟
۲. څوک کولی شي د عبارت یو مثال ووايي؟

جمله او عبارت: هغه یوه یا څو کلمې چې له یو ځای کیدو څخه یې بشپړ مفهوم واخیستل شي جمله بلل کېږي او که څو کلمې سره یو ځای شي او پوره معنا ور نه کړي عبارت دی.

لاندي جملو ته څیر شی او عبارتونه په کي وگورئ!

- زه هر سهار د شپږو جای څښم.
- زلمی، پروڼ د غزني ښار ته نه و تللی.
- د رڼدو سره هر ډول مرسته کول ښه کار دی.
- د علم زده کړه په هر مسلمان نارینه او ښځي فرض ده.
- د ښوونځي میدان.
- د احمد پلار.

پورتنو لیکنو کي څلور کرښي جملي او وروستی دوه کرښي عبارتونه دي.

د زده کوو نکو فعالیتونه:

- ♦ متن دي روان او سم ولرلي.
- ♦ دجملي تعريف له ياده زده كړئ.
- ♦ لاندې جملو كې تش ځايونه دچو كات په مناسبو او سمو كلمو سره ډك او په خپلو كتابچو كې يې وليكئ.
- ♦ دا د خپلې مور سره په كارونو كې _____ كوي.
- ♦ بنه زده كوونكي له يو بل سره _____ نه كوي.
- ♦ سگرت او نسوار _____ ته زيان رسوي.
- ♦ افغانان د _____ خوښتونكي دي.
- ♦ هر انسان خپل _____ لري.
- ♦ چاپيريال ساتنه د _____ دنده ده.

شخړه
سولې
عوت
روغتيا
مرسته
خلكو

كورنۍ دنده:

- د لاندې جملو تش ځايونه په مناسبو كلمو سره ډك او په خپلو كتابچو كې يې وليكئ.
- ♦ ټول افغانان سره _____ دي.
- ♦ د سگرتو او نسوارو كارول _____ ته زيان رسوي.
- ♦ ملالي، دكور په كارونو كې _____ كوي.
- ♦ نجونې او هلكان په ښوونځي كې _____ وائي.

جمله

دري اوياوم لوست

موخه: دجملو پيژندل او په معنا او مفهوم يې پرهېدل.

يو نېستنه

۱. جمله څه ته وايي؟

جمله: يوه ياڅو کلمې چې بشپړه معنا او مفهوم ورکوي جمله گڼل کېږي لکه: افغانستان په مورځ کوران دی.
په پورته جمله کې افغانستان په مورځ کوران دی معنا ورکوي او جمله بلل کېږي.

د زده کوو نکو فعاليتونه:

لاندې جملې او عبارتونه ولولئ او له يو بل څخه يې توپير وکړئ او هر يو يې په خپل کتار کې وليکئ.

زه خوشحاله، شريف زما ټولگيوال دي، پاکوالي د ايمان يوه برخه ده، زه پاک خواره خورم، اجمل بسونځي ته، اېمل کتاب، سپوږمۍ ليک.

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې پنځه جملې او پنځه عبارتونه وليکئ.

د پوهني ترانه

پوهنه ده زڼـــــــا
وطين تـــه مورنيكــــلا
كــــاب او قلمــــم
ز مــــورڼه رهنمــــا
پوهنه ده زڼا، وطن ته مورنيكلا
كتاب او قلم ز مورڼه رهنما
وطن ز مــــا يې خــــان
له تــــانه شــــم قــــربــــان
تـــه وينـــه داغــــگان
تـــه لور پـــه ټول جــــهان
پوهنه ده زڼا، وطن ته مورنيكلا
كتاب او قلم ز مورڼه رهنما
آبــــاد او ســــي آبــــاد
وطنيــــه تـــه شــــي بــــيــــاد
مورڼه سر نينــــلويه تــــا
او ســــاتو دې آزاــــد
پوهنه ده زڼا، وطن ته مورنيكلا
كتاب او قلم ز مورڼه رهنما
تـــه كور يې هــــم مــــي كور
تـــه زړه دا ســــيا
پوهنه ده زڼا، وطن ته مورنيكلا
كتاب او قلم ز مورڼه رهنما
تـــه ننگ يې داړيــــكا
او تــــكاج يې دېيــــكا
خاړ بــــومــــه لــــه تــــا
افغــــانــــستان ز مــــا
پوهنه ده زڼا، وطن ته مورنيكلا
كتاب او قلم ز مورڼه رهنما

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**